

b) Güzel sanatlar:

Ortaçağ Avrupası'nın güzel sanatlarında mimari ön planda yer alırdı. Bu dönemi simgeleyen en önemli mimari yapılar kilise, manastır ve şatolardır. Mimari yapılarda Roman ve Gotik tarzı görülürdü.

Mimarinin yanında resim, heykel yapımı, Bizans'ın kilise ve sarayların duvar ve zeminlerini süslemek için geliştirdiği mozaik sanatı da gelişen sanat dalları oldu.

VII. ORTAÇAĞ AVRUPASI'NDAKİ DİĞER GELİŞMELER:

* Magna Charta (Büyük Şart - 1215)

1215 yılında İngiltere kralı ile halk arasında imzalanmış bir sözleşmedir. Bu sözleşme İngiliz demokrasinin ilk adımı sayılır. Magna Charta'ya göre; kral halktan habersiz vergi almayacak, özgür kişileri haksız yere tutuklamayacak, hapis ve sürgün cezası vermeyecekti. Bir çeşit anayasa niteliğinde olan Magna Charta, İngiltere'de parlamento yönetimine giden yolu açmıştır.

* Yüzyıl Savaşları (1336 - 1453)

Nedenleri:

- 1) İngiltere'nin yayılcı politikaları
- 2) İngiltere kralının Fransa tahtına ve topraklarına göz koyup saldırıya geçmesi

Gelişimi:

- 1) Fransızlar savaşın başında yenilmişlerdir.
- 2) Ancak Jan Dark adında bir kızın milli ruhu canlandırmasıyla Fransızlar galip gelmiştir.

Sonuçları:

- 1) Avrupa'da ilk kez barut Kresy Savaşı'nda (1346) kullanılmıştır.
- 2) Feodalite zayıflamaya, mutlak krallıklar güç kazanmaya başlamıştır.
- 3) Osmanlıların Balkanlarda rahatça ilerlemesini sağlamıştır.
- 4) İngiltere'nin yenilmesi üzerine, İngiltere'de başlayan iç savaş sonucu derebeylik zayıflamıştır. (1453 - 1481) **Çifte Gül (İki Gül) Savaşları** ile mutlak krallık güçlenmiştir.

Yüzyıl Savaşları

Etkinlik 1

Aşağıdaki boşlukları uygun kelimelerle doldurunuz.

1. Kavimler Göçü sonucunda Avrupa'da.....rejimi ortaya çıkmıştır.
2. Feodalitede kişilerin toplumdaki konumlarını .....belirler.
3. Haçlı Seferleri sonucunda ..... zayıflamış, ... güçlenmiştir.
4. Haçlı Seferleri sonucunda papaya olan güven azalmış ve dolayısıyla..... düşünce etki ve anlamını yitirmeye başlamıştır.
5. .... ile İngiltere'de demokrasiye ilk adım atılmıştır.
6. Yüzyıl Savaşları ..... batıdaki ilerleyişini kolaylaştırmıştır.

Etkinlik 2

Aşağıda Ortaçağ Avrupası'na ait bazı kavramlar ve onlara ait açıklamalar verilmiştir. Açıklamaların başında bulunan harfi, ilgili olduğu kavramın önündeki noktalı bölüme yazarak doğru eşleştirmeyi yapınız.

Kavramlar

.....Feodalite

.....Vasal

.....Süzeren

.....Enterdi

.....Skolastik

.....Fief

.....Endüljans

.....Engizisyon

.....Aforoz

.....Burjuva

Açıklamalar

- A) Katolik Kilisesi'nin halkı günahlarından arındırmak amacıyla sattığı af kâğıdıdır.
- B) Belli yükümlülükler ve angaryalar karşılığında kiralanan topraktır.
- C) Korunan (Himaye edilen)dır.
- D) Katolik Kilisesi'ne veya papaya karşı gelen kimseleri yargılayan mahkeme ve bu kimselere yapılan işkence
- E) Batı Roma İmparatorluğu'nun yıkılmasının yarattığı otorite boşluğu ve barbar saldırıların yarattığı güvensizlik ortamı, Arapların İspanya'yı alarak Akdeniz ticaretini denetime almaları gibi nedenlerle ortaya çıkmış merkezi olmayan sistemdir.
- F) Koruyan (Himaye eden)dır.
- G) Kilise tarafından bir kişinin din ve toplum dışına itilmesidir.
- H) Avrupa'da ticaret ve sanat ile uğraşan sınıftır.
- I) Bir bölgede kilise faaliyetlerinin durdurulmasıdır.
- J) Ortaçağda Avrupa'da bilimsel ve akılcı düşünce yerine, dinsel bilgileri ön plana çıkararak oluşturulmuş dogmatik görüşlerdir.

1. Papalar, Batı Roma İmparatorluğu'nun yıkılmasının yarattığı siyasal otorite boşluğundan yararlanarak, Ortaçağ Avrupası'na egemen olmuşlardır.

Bu durumun, Ortaçağ boyunca sürmesinin temel nedeni, aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Papaların aforoz ve enterdi gibi yetkilerinin olması
B) Skolastik düşüncenin etkin olması
C) Feodal sistem nedeniyle siyasal otoritenin parçalanmış olması
D) Eğitimin kilisenin tekelinde olması
E) Halkın kilise ve papalığa bağlılığı

2. Ortaçağ Avrupası'nda etkin bir şekilde kendini gösteren feodalite rejiminde yönetim, büyük toprak sahibi olan senyörlerin elinde idi ve halk, derebeyi denilen bu senyörler tarafından yönetilip, himaye ediliyordu.

Bu duruma göre Ortaçağ Avrupası'nda egemen güç olabilmenin koşulu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ticareti elinde tutmak
B) Toprak sahibi olmak
C) Kültür gelişmelerini sağlamak
D) Korunan kişi olmak
E) Toprağı ekip biçmek

3. IV. Haçlı Seferi'nde, Haçlı orduları Bizans İmparatorluğu'nun başkenti ve Ortodoks Kilisesi'nin merkezi olan İstanbul'a zorla girerek burayı yağmalamışlar ve burada bir "Latin Devleti" kurmuşlardır.

Bu bilgiye dayanarak;

- I. Bizans, Haçlı Seferleri'ne engel olmaya çalışmıştır.
II. Haçlılar, kutsal topraklara ulaşma amacından uzaklaşmıştır.
III. Bizans'la Katolik Avrupa arasında çatışma yaşanmıştır.

Yargılarından hangilerine ulaşamaz?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) I ve II   E) II ve III

4. I. Doğu - Batı ticaretinin gelişmesi
II. Kilisenin saygınlığının azalması
III. Derebeyliklerin zayıflaması
IV. Barutun batılılarca öğrenilmesi
V. Kudüs'ün geri alınamaması

Haçlı Seferleri'nin yukarıdaki sonuçlarından hangileri, merkezi krallıkların güç kazanmasını sağlamıştır?

- A) I ve V   B) III ve IV   C) II ve V
D) I ve III   E) II ve IV

5. **Magna Charta'nın;**

- Kral, halktan haksız vergi almayacak
- Özgür kimseler mahkeme kararı olmadan tutuklanmayacak
- Hiçkimseye haksız yere hapis ve sürgün cezası verilmeyecek

hükümlerinin tarihsel süreç içerisinde aşağıdaki değişimlerden hangisine neden olduğu söylenemez?

- A) Anayasal hareketlerin doğmasına
B) Kişi hak ve hürriyetlerinin artmasına
C) Demokrasinin gelişmesine
D) Skolastik düşüncenin güçlenmesine
E) Monarşik düzenlerin sarsılmasına

6. Ortaçağ Avrupası'nda mimaride saraylardan daha çok kiliseler ve şatolar ön planda yer almıştır.

Bu durum aşağıdakilerden hangisinin göstergesidir?

- A) Din adamlarının şato yapımına önem verdiğinin
B) Kiliselerin eğitim faaliyetlerini düzenlediğinin
C) Siyasi yapının mimariyi etkilediğinin
D) Kralların şatolarda yaşadığının
E) Mimarinin ekonomiyi güçlendirdiğinin

7. Feodal düzen içerisinde hükümdarların egemenliklerini dine dayandırması ve din adamlarının devlet yönetiminde etkili olması;

- I. Teokratik devlet anlayışının görüldüğü
- II. Sosyal devlet anlayışının etkili olduğu
- III. Kişi hak ve özgürlüklerinin korunduğu durumlarından hangilerinin geçerli olduğunun göstergesidir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) I ve II   E) II ve III

8. Ortaçağ boyunca Katolik Kilisesi siyasal, sosyal ve ekonomik alanlarda güç sahibi olmuştur.

Bu durumun aşağıdakilerden hangisine ortam hazırladığı savunulamaz?

- A) Eğitim ve öğretimin gerilemesine
- B) Bilimsel gelişmelerin azalmasına
- C) Kilisenin geniş topraklara sahip olmasına
- D) Skolastik düşüncenin ortaya çıkmasına
- E) Merkezi krallıkların kurulmasına

9. Haçlı Seferleri sonucunda Doğu - Batı ticaretinin artması ile Akdeniz ticaret limanlarının önem kazanmasının, **daha çok** aşağıdakilerden hangisinin güçlenmesinde etkili olduğu söylenebilir?

- A) Kralların   B) Köylülerin
C) Soyluların   D) Burjuvaların
E) Rahiplerin

10. Ortaçağ Avrupası'nda papanın krallara taç giydirmesi aşağıdaki alanların hangisinde gücünü kanıtlar?

- A) Dini   B) Siyasi   C) Ticari
D) Askeri   E) Ekonomik

11. I. Senyörler
II. Pozitif düşünce
III. Skolastik düşünce
IV. Katolik Kilisesi
V. Gözlem ve deney

Yukarıdakilerden hangileri, Ortaçağ Avrupası'nın toplum yapısı ve kültür hayatında etkin birer unsur olmuştur?

- A) I ve III   B) II, IV ve V
C) I, III ve IV   D) Yalnız III
E) II ve V

12. – Anadolu'da Türk ilerleyişinin ve yerleşmesinin zayıflaması

– Avrupalıların barut yapımını öğrenmesi

gelişmeleri, aşağıdakilerden hangisiyle gerçekleşmiştir?

- A) Kavimler Göçü
B) Haçlı Seferleri
C) Fransız İhtilali
D) Batı Roma İmparatorluğu'nun yıkılması
E) Coğrafya Keşifleri

13. Aşağıdakilerden hangisi, Ortaçağ Avrupası'nın özelliklerine uygun bir tanım **değildir**?

- A) Feodalite yönetiminde, toprak belli yükümlülükler karşılığında kiralanırdı.
B) Kavimler Göçü, Batı Roma'da merkezi otoritenin zayıflamasına neden oldu.
C) Katolik ve Ortodoks kiliselerinin birleşme beklentisi gerçekleşmedi.
D) Sanatsal çalışmalarda, mimariye ön planda yer verildi.
E) Eğitimde pozitif düşünce egemendi.

1. Batı Roma İmparatorluğu'nun yıkılmasının yarattığı otorite boşluğundan yararlanarak tüm Ortaçağ Avrupası'na egemen olan papaların, bu egemenliklerinin Ortaçağ boyunca sürmesinin temel nedeni, feodal sistem nedeniyle siyasal otoritenin parçalanmış olmasıdır.

YANIT C

2. Feodalite rejiminde yönetimin, büyük toprak sahibi olan senyörlerin elinde bulunması ve halkın derebeyi denilen bu senyörler tarafından yönetilip himaye edilmesi, Ortaçağ Avrupası'nda egemen güç olabilmenin ön koşulunun toprak sahibi olmak olduğunu göstermektedir. Bu sistemde kişinin toplumdaki konumunu sahip olduğu toprak mülkiyeti belirlemektedir.

YANIT B

3. IV. Haçlı Seferi sırasında Haçlıların İstanbul'u ele geçirip yağmalaması ve burada bir Latin krallığı kurması, bu seferin amacından uzaklaştığı ve Bizans ile Katolik Avrupa arasında çatışma yaşandığı yargılarını doğrulamaktadır. Fakat Bizans, Haçlı Seferlerine engel olmaya çalışmamış; bu seferlerin nedenlerinden biri de Bizans'ın Türklere karşı Katolik Avrupa'dan yardım istemesi olmuştur.

YANIT A

4. Haçlı Seferleri sonucunda derebeyliklerin zayıflaması ve barutun Avrupalılarca öğrenilmesi, ardından da ateşli silahlarda kullanılması, merkezi krallıkların güç kazanmasında etkili olmuştur.

YANIT B

5. Magna Charta'da yer alan bu hükümler; anayasal hareketlerin doğması, kişi hak ve hürriyetlerinin artması, monarşik düzenin sarsılması ve demokrasinin gelişmesi üzerinde etkili olmuştur. Ancak skolastik düşüncenin güçlenmesi ile ilgisi bulunmamaktadır.

YANIT D

6. Ortaçağ Avrupası'na derebeyler ve kilisenin egemen olması, mimariyi de etkilemiş, bu dönemi simgeleyen en önemli mimari yapılar kilise, manastır ve şatolar olmuştur.

YANIT C

7. Feodal düzen içerisinde hükümdarların egemenliklerini dine dayandırması ve din adamlarının devlet yönetiminde etkili olması, teokratik devlet anlayışını göstermektedir. Ancak bu durumun, sosyal devlet anlayışı ya da kişi hak ve özgürlüklerinin korunması ile ilgisi yoktur.

YANIT A

8. Katolik Kilisesi'nin siyasal, sosyal ve ekonomik alanlarda güç sahibi olması eğitim ve öğretimin gerilemesine, skolastik düşüncenin ortaya çıkması ve dolayısıyla bilimsel gelişmelerin azalmasına, kilisenin geniş topraklara sahip olmasına ortam hazırlamıştır. Fakat bu durumun, merkezi krallıkların kurulması ile bir ilgisi bulunmamaktadır.

YANIT E

9. Haçlı Seferleri'nden sonra Doğu - Batı ticaretinin gelişmesi ve Akdeniz limanlarının önem kazanması, Avrupa'da ticaret ile uğraşan burjuva sınıfının güçlenmesine yol açmıştır.

YANIT D

10. Ortaçağ Avrupası'nda papanın krallara taç giydirecek hükümdarlıklarını onaylaması, siyasi alandaki gücünü kanıtlamaktadır.

YANIT B

11. Ortaçağ Avrupası'nın toplum yapısında geniş topraklara sahip olan senyörler, kültür hayatında da Katolik Kilisesi ve onun öngördüğü skolastik düşünce etkin bir unsur olmuştur. Ancak bu döneme egemen olan skolastik düşünce, akli ve mantığı, dolayısıyla pozitif düşüncüyü, deney ve gözlem yapmayı yasaklamıştır.

YANIT C

12. Haçlı Seferleri sonucunda Anadolu'da Türk ilerleyişi ve yerleşmesi zayıflamış; ayrıca Avrupalılar Müslümanlardan barut yapımını öğrenmiş, barutun ateşli silahlarda kullanılması da derebeyliklerin yıkılması-na yol açmıştır.

YANIT B

13. A, B, C ve D seçeneklerinde yer alan bilgiler Ortaçağ Avrupası'nın özelliklerine uygun tanımlardır. Ancak Ortaçağ Avrupası'nda eğitimde pozitif düşünce egemen olmayıp eğitim kilisenin tekelindedir ve skolastik felsefeye dayalıdır.

YANIT E

1. Bizans İmparatorluğu, bir yandan Balkanlar üzerinden gelen Germen ve Türk akınlarıyla uğraşırken, bir yandan da doğuda Sasanilerle egemenlik yarışı içindeydi. Devletin gücü zaman zaman bu kadar geniş alanı savunmaya yetmiyordu. Bu nedenle başkent karışır, ayaklanmalar çıkar, imparatorlar değişirdi.

Bu duruma bakılarak, Bizans İmparatorluğu ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Aynı anda pek çok devletle mücadele etmek zorunda kaldığı
 B) Dış sorunların, iç politikasını etkilediği
 C) Siyasi varlığını koruma mücadelesi verdiği
 D) Egemenlik alanının geniş olmasının merkezi otoriteyi olumsuz etkilediği
 E) Ulusal devlet anlayışına önem verildiği

2. 1204 yılında İstanbul'u işgal eden Katolik Latinler, Ortodoksluğun simgesi olan Ayasofya Kilisesi'ni yağmalamışlar, önemli sütunlar üzerindeki tunç levhaları sökerek bunlarla para bastırmışlardır.

Bu bilgilere göre;

- I. Katolik-Ortodoks çekişmesinin yaşandığı
 II. Ekonomik etkenlerin İstanbul'un işgalinde belirleyici olduğu
 III. Antik Grek uygarlığının canlandırılmak istendiği

durumlarından hangileri söylenemez?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
 D) I ve II   E) II ve III

3. İlkçağ sonlarında Hunların neden olduğu Kavimler Göçü'nün sonuçlarından bazıları şunlardır:

- I. Avrupa Hun Devleti kuruldu.
 II. İngiltere, Fransa gibi birçok Avrupa devletinin temelleri atıldı.
 III. Avrupa uzun yıllar karışıklık içinde kaldı.

Bunlardan hangilerinin, Avrupa'nın siyasi yaşamında etkili olduğu ileri sürülebilir?

- A) I, II ve III   B) Yalnız III   C) Yalnız I
 D) I ve III   E) II ve III

4. Ortaçağ'da Katolik dünyası, Ortodoks Bizans'ı doğuda Hıristiyanlığın bekçisi olarak görüyordu. XI. yüzyılda bu devletin Türkler karşısında gerilemesini ve yıkılıp gitmesini istemediği için Haçlı Seferleri'ni düzenledi. Bu seferleri örgütleyen papanın amacı, Bizans İmparatorluğu'na eski gücünü kazandırmak, Ortadoğu'da Katolik Hıristiyanlığı temsil edecek devletler kurmaktır.

Buna göre, Haçlı Seferleri'nin başlamasında, aşağıdaki düşüncelerden hangisinin etkili olduğu söylenemez?

- A) Türklerin batı yönündeki fetihlerini durdurmak
 B) Ortadoğu'da Hıristiyanların etkinliğini korumak
 C) Bizans üzerindeki Türk baskısına son vermek
 D) Merkezîyetçi yönetimlere güç kazandırmak
 E) Türklere karşı Hıristiyan dünyasında bir güç birliği oluşturmak

5. Ortaçağ Avrupası'nda Katolik Kilisesi, siyasal otoriteden (krallardan) daha fazla güç sahibi olurken; aynı olgunun Ortodoks Kilisesi'nde görülmemesi;

- I. Ortodoks patriklerinin, papalar kadar güçlü kişiliklere sahip olmaması
 II. Ortodoks Kilisesi'nin elindeki ekonomik kaynakların yetersizliği
 III. Patriklerin elinde aforoz, enterdi ve endülüjans gibi yetkilerin olmaması
 IV. Ortodoks Kilisesi'nin Bizans İmparatorluğu'nun denetiminde bulunması

etkenlerinden daha çok hangileriyle açıklanabilir?

- A) Yalnız I   B) I ve II   C) Yalnız IV
 D) II ve III   E) II ve IV

6. Gerçek amaçları, kutsal toprakları ve doğunun zenginliğini ele geçirmek olan Haçlılar, IV. Haçlı Seferi'nde İstanbul'u ele geçirip burada bir Latin Krallığı kurdular.

Bu bilgiye bakılarak, IV. Haçlı Seferi ile ilgili;

- I. Türk - İslam tehdidine karşı Bizans'a yardım edilmiştir.
- II. Haçlılar gerçek amaçlarının dışına çıkmışlardır.
- III. Hristiyan birliğinin gerçekleşmesini sağlamıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) I ve II   E) I, II ve III

7. Kavimler Göçü'nün sonunda Avrupa'da merkezi otorite zayıflamış, çaresiz ve korumasız kalan halk, toprak sahiplerinin korumasını istemiştir. Toprak sahipleri; kendi buyruklarında çalışan kamu görevlileri, posta hizmetlileri, maaşı olan silahlı kuvvetler bulundurmaya başlamışlardır.

Bu durum aşağıdakilerden hangisinin bir göstergesidir?

- A) Papa ve kilisenin etkin siyasi güç olduğunun
B) Toplumsal eşitliğin sağlandığının
C) Toprak sahiplerinin buldukları bölgede devletin yerine geçtiklerinin
D) Ticaretin ekonomide ön plana çıktığının
E) Çok uluslu imparatorlukların ortaya çıktığının

8. I. Senyörlerin yeni topraklar ele geçirerek yönetme düşüncesi
II. Ticaret yollarının ele geçirilmek istenmesi
III. Selçuklu ilerleyişinin durdurulmak istenmesi
IV. Ortodoks ve Katolik kiliselerinin birleştirilmek istenmesi

Haçlı Seferleri'nin yukarıdaki nedenlerinden hangilerinin, papanın tüm Hristiyan toplumunu denetim altına alma amacına yönelik olduğu söylenebilir?

- A) Yalnız I   B) I, II ve III   C) II ve III
D) II ve IV   E) Yalnız IV

9. Ortaçağda Avrupa'da skolastik felsefe etkili iken, İslam dünyasında Rasyonalizm Çağı (Akılcılık) yaşanmaktaydı.

Aşağıdakilerden hangisi, bu durumun sonuçlarından biri değildir?

- A) Avrupa'nın İslami değerleri kabul etmesi
B) Kilisenin etkin duruma gelmesi
C) İslam dünyasının bilim ve sanatta atılım içine girmesi
D) İslam düşüncesinin geniş alanlara yayılması
E) Avrupa'da bilimsel ve kültürel gelişmelerin yavaşlaması

10. Kral Şarlıman ile Abbasi halifesi Harun Reşit arasında yapılan antlaşmayla Hristiyanlar Kudüs'ü ve kutsal yerleri serbestçe ziyaret edebileceklerdi. Ancak bir süre sonra din adamları, Müslümanların, Hac ziyaretine giden Hristiyanlara engel olduğunu söyleyerek, Avrupa'yı Kudüs'ü almak için kışkırtmışlardır.

Bu durumun öncelikle aşağıdakilerden hangisine neden olduğu savunulabilir?

- A) Derebeyliklerin güç kazanmasına
B) Merkezi otoritenin sarsılmasına
C) Kutsal yerlerin önemini yitirmesine
D) Haçlı Seferleri'nin düzenlenmesine
E) Din adamlarının nüfuzlarının azalmasına

11. Ortaçağda Avrupa'da;

- I. Skolastik düşüncenin etkin olması
- II. Eğitimin kilise okullarında yapılması

aşağıdakilerden hangisinde etkili olmamıştır?

- A) Kilise ve papanın güçlenmesinde
B) Burjuvaların zenginleşmesinde
C) Fen bilimlerinde önemli gelişmelerin olmamasında
D) Eğitimin dinsel nitelikli olmasında
E) Dinin sanat konularını etkilemesinde

1. Doğu Roma İmparatorluğu (Bizans), Batı Roma'dan daha uzun ömürlü olmuştur.

Aşağıdakilerden hangisi, bu durumun nedenlerinden biri değildir?

- A) Kavimler Göçü'nden fazla etkilenmemesi
- B) Türk saldırılarına karşı, Haçlılardan yardım alabilmesi
- C) Önce İslam - Arapların, ardından Türklerin saldırısına uğraması
- D) Coğrafi konumunun korunmaya elverişli olması
- E) Tedbiri bir politika izlemesi

2. I. Haçlı Seferleri'nin nedenlerinden biri de, Bizans tarafından yapılan yardım çağrısıdır.

Aşağıdakilerden hangisi, Bizans İmparatorluğu tarafından yapılan çağrının amaçlarından biri değildir?

- A) Haçlı kuvvetlerini kullanarak Bizans üzerindeki Türk tehdit ve tehlikesini ortadan kaldırmak
- B) İstanbul'da bir Latin krallığı kurulmasını sağlamak
- C) Bizans'ın siyasi gücünü korumak
- D) Haçlı kuvvetlerini kullanarak Türklerin eline geçmiş eski Bizans topraklarını geri almak
- E) Malazgirt'ten sonra Türklerin lehine bozulan siyasal dengeyi, Hıristiyanların yararına değiştirmek

3. Ortaçağ Avrupası'nda dinsel otoritenin (kilisenin) güç kazanması, **daha çok** aşağıdakilerden hangisinin sonucu olarak ortaya çıkmıştır?

- A) Batı Roma İmparatorluğu'nun yıkılmasıyla ortaya çıkan otorite boşluğunun
- B) Papanın aforoz ve enterdi gibi yetkiler kullanmasının
- C) Kilise ve din adamlarının halk arasında yaptığı propagandaların
- D) Hıristiyanlığın Roma'da resmi din olmasının
- E) Kluni tarikatının halk üzerindeki baskısının

4. Bizans'ın, tarihi boyunca değişik soylar tarafından yönetilmesinin **en önemli nedeni**, aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yönetimin güçsüz olması
- B) Din adamlarının kendilerine yakın olan soyları iktidara getirmek istemesi
- C) Halkın, mevcut yönetimin uygulamalarına tepki göstermesi
- D) Veraset konusunda belirleyici kuralların bulunmaması
- E) Diğer devletlerin kışkırtması ile taht kavgalarının gündeme gelmesi

5. Haçlı Seferleri'nin aşağıdaki sonuçlarından hangisi, burjuva sınıfının güç kazanmasını sağlamıştır?

- A) Derebeyliklerin güç yitirmesi
- B) Kilisenin halk üzerindeki etkinliğinin azalmaya başlaması
- C) Türklerin Batı yönündeki ilerlemelerinin durması
- D) Doğu - Batı ticaretinin gelişmesi
- E) Pusula, kağıt ve matbaanın Avrupa'ya geçmesi

6. Aşağıdakilerden hangisinde, Ortaçağ Avrupası ile ilgili olan I. olay ile II. olay arasında bir bağlantı yoktur?

I.	II.
A) Kavimler Göçü	Feodalitenin ortaya çıkması
B) Kutsal yerlerin geri alınmak istenmesi	Haçlı Seferleri
C) Haçlı Seferleri	Papaya olan güvenin azalmasıyla özgür düşüncenin gelişmeye başlaması
D) Yüzyıl Savaşları	Derebeyliklerin zayıflaması
E) Batı Roma İmparatorluğu'nun yıkılması	Papanın güç kaybetmesi

7. İngiltere'de 1215'te kabul edilen Magna Charta (Büyük Şart) ile kral, halkın onayı olmadan vergi toplayamayacak, kimseyi suçsuz yere hapis ve sürgün edemeyecekti.

Buna göre, İngiltere'nin, Fransız İhtilali ile yayınan aşağıdaki düşünce ve kavramlardan hangisi konusunda ilk adımı attığı savunulabilir?

- A) Eşitlik
B) Özgürlük
C) Demokratik ve parlamenter sistem
D) Ulusçuluk
E) Ulusal egemenlik

8. Aşağıdakilerden hangisi, feodalite rejimi ile ilgili doğru bir anlatım değildir?

- A) Kralların elinde bulunan yetkiler çok sayıdaki derebeyler tarafından kullanılmaktadır.
B) Senyörler hem toprağın hem de onu işleyen köylünün sahibidir.
C) Temeli eşitsizlik üzerine kurulan bir rejimdir.
D) Halk birbirinden farklı sosyal sınıflara ayrılmıştır.
E) Ekonomik gücün dış ticarete dayalı olduğu bir rejimdir.

9. – Akdeniz ticaretinin gelişmesi
– Kiliseye bağlılığın azalması
– İslam ülkelerinin gerçek yönüyle tanınması
– Derebeylik yönetiminin zayıflaması

gelişmelerinin aşağıdakilerden hangisinin sonucu olarak ortaya çıktığı söylenebilir?

- A) Roma İmparatorluğu'nun ikiye ayrılmasının
B) Haçlı Seferlerinin
C) Coğrafi Keşiflerin
D) Kavimler Göçü'nün
E) Feodalitenin

10. I. Akdeniz limanlarının önem kazanması
II. Derebeyliğin kurulması
III. Barutun ateşli silahlarda kullanılması
IV. Haçlı Seferleri'nin başlaması

Ortaçağ Avrupası ile ilgili yukarıdaki olayların oluş sırası aşağıdakilerden hangisidir?

- A) IV, II, I, III
B) I, III, IV, II
C) III, II, I, IV
D) II, III, IV, I
E) II, IV, I, III

11. Kavimler Göçü'nün Avrupa'da ortaya çıkmasına neden olduğu siyasi yönetim şekli, aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Feodalite
B) Demokrasi
C) Monarşi
D) Meşrutiyet
E) Oligarşi

12. Aşağıdakilerden hangisi skolastik felsefenin özelliklerinden biri değildir?

- A) Deneysel ve gözleme yer vermemesi
B) Hristiyanlığın esaslarını Aristo mantığıyla açıklaması
C) İnsanlara gerekli olan her şeyin İncil'de olduğunu savunması
D) Hümanist akımlara destek vermesi
E) Dinsel bilgileri ön plana çıkararak oluşturulmuş dogmatik görüşler olması

13. Ortaçağda Türk - İslam devletleri ile uzun süre mücadele eden ve Türklerin batıya ilerlemesinden zarar gören devlet, aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Franklar
B) Vizigotlar
C) Bizans
D) İngiltere
E) Avusturya

KONU TESTİ - 3 (ÇIKMIŞ SORULAR)

1. Ortaçağ Avrupası'nda Katolik Kilisesi, dini hakların yanı sıra dünyevi haklara da sahipti. Düşünce alanında, kilisenin koyduğu kurallar geçerliydi ve bunlara aykırı düşünceleri dile getirmek mümkün değildi.

Bu durumun aşağıdakilerden hangisini engellediği savunulabilir?

- A) Katolik Kilisesi'nin varlığını sürdürecekt önlemler almasını
- B) Kişisel yaratıcılığın ön plana çıkmasını
- C) Sanat alanında işlenen konuların sınırlı olmasını
- D) Din adamlarının krallar üzerinde etkili olmasını
- E) Yöneticilerle din adamları arasında sorun çıkmasını

(2004-ÖSS)

2. Bizans'ta sanatçılar, dinin ve imparatorluğun emrinde çalışmıştır.

Buna göre, Bizans'ta sanatçıların aşağıdakilerin hangisi bakımından engellendiği savunulabilir?

- A) Anadolu topraklarında var olmuş çeşitli uygarlıklardan yararlanmaları
- B) Siyasi otoriteyi artırmada yardımcı olmaları
- C) Süslemeye dayalı eserler yapmaları
- D) Yönetimden maddi destek almaları
- E) İşleyecekleri konuları özgürce seçmeleri

(1995-ÖSS)

3. Ortaçağ'da kurulan devletlerin birçoğunda hükümdarlar egemenliklerini dine dayandırmışlar ve din adamları devlet yönetiminde etkili olmuşlardır.

Bu durum aşağıdakilerden hangisinin bir göstergesidir?

- A) Laik olmayan devlet anlayışının
- B) Tutsaklık uygulamasının
- C) Lonca sisteminin
- D) Feodal sistemin
- E) Şehir devleti anlayışının

(1994-ÖSS)

4. Avrupa toplumlarında Katolik Kilisesi'ne bağlılık, Haçlı Savaşları'ndan sonra eski gücünü kaybetmiştir.

Bu durum aşağıdakilerden hangisinde etkili olmuştur?

- A) Hıristiyanların Kudüs'ü kutsal yer saymasında
- B) Feodal rejimlerin kurulmasında
- C) Kavimlerin yer değiştirmesinde
- D) Mezhep savaşlarının sona ermesinde
- E) Özgür düşünce ortamının oluşmasında

(1993-ÖSS)

5. Ortaçağ'da Avrupa toplumlarının soylular, rahipler, burjuvalar ve köylüler olmak üzere sınıflara ayrılması aşağıdakilerden hangisini göstermektedir?

- A) Şehirli sınıfın ticaretle uğraştığını
- B) Halk arasında eşitsizlik olduğunu
- C) Din adamlarının yetkilerine göre sınıflara ayrıldığını
- D) Halkın yaşam düzeyinin yüksek olduğunu
- E) Halk arasında belli mesleklere önem verildiğini

(1993-ÖSS)

7. Aşağıdakilerden hangisi, Ortaçağ'da kiliseyi temsil eden Papalığın siyasal bir güç olduğuna kanıt olarak gösterilemez?

- A) Kendi hakimiyetinde topraklarının olması
- B) Çok sayıda din adamı yetiştirmesi
- C) Kralları aforoz etme yetkisinin bulunması
- D) Haçlı Savaşları'nı düzenlemesi
- E) Krallara taç giydirmesi

(1990-ÖSS)

6. Bizans İmparatorluğu'nda hükümdarlık makamını kendine güvenen ve yeterince güçlü olan kişiler ele geçirebilirdi.

Bu durum, Bizans İmparatorluğu'nda aşağıdakilerden hangisine neden olmuştur?

- A) Hükümdarların yetkilerinin sınırlanmasına
- B) Dinin devlet yönetiminde etkisinin azalmasına
- C) Askeri ve sivil yönetimin birbirinden ayrılmasına
- D) Birden fazla soyun yönetime gelmesine
- E) Ülkenin küçük eyaletlere bölünmesine

(1992-ÖSS)

TARİH

YKS - TYT

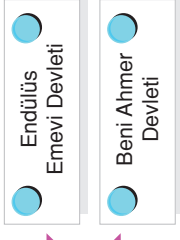
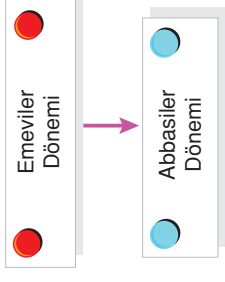
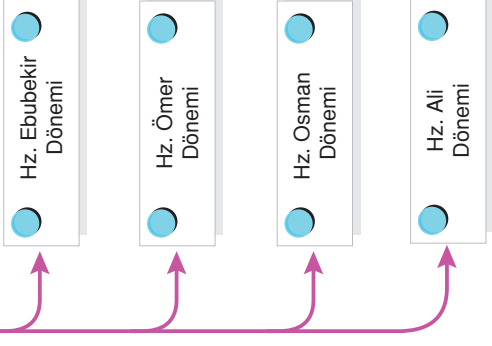
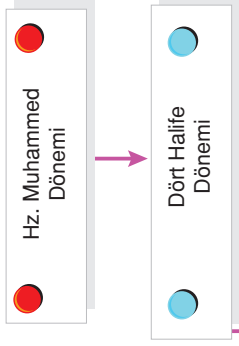
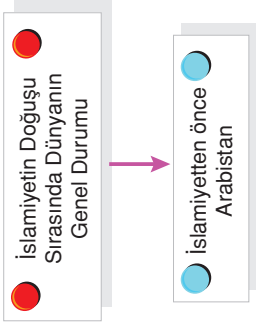
İSLAM TARİHİ VE UYGARLIĞI

- *İslamiyetin Doğuşu Sırasında Dünya'nın Genel Durumu*
- *İslamiyetten Önce Arabistan*
- *Hz. Muhammed, Dört Halife, Emeviler ve Abbasiler Dönemlerinde İslamiyetin Yayılışı*
- *İslam Kültür ve Uygarlığı*
- *İslam Uygarlığının Diğer Uygarlıklara Etkisi*

AKILLI HARİTAM

İSLAM TARİHİ VE UYGARLIĞI

İSLAM TARİHİ VE UYGARLIĞI

A) İSLAMİYET'İN DOĞUŞU SIRASINDA DÜNYANIN GENEL DURUMU

ASYA:

a. Siyasi Durum:

Asya, Avrupa ve Afrika'da Bizans, İran'da Sasaniler, Asya'nın güneyinde Hindistan, doğusunda Japonya, güney-doğu Asya'da Çin, Orta Asya'da Göktürkler vardı.

b. Din ve İnanış:

Bizans'ta → Hristiyanlık, Sasanilerde → Zerdüştlük, Hindistan'da → Veda inancı, Japonya'da ve Çin'de → Budizm, Taoizm ve Konfüçyüsçülük, Göktürkler ve çevresinde → Buda, Mani ve Göktanrı inançları vardı.

AVRUPA:

a. Siyasi Durum:

Avrupa, Kavimler Göçü'nün etkisiyle büyük karışıklıklar içindeydi. Batı Roma İmparatorluğu'nun yıkılmasıyla ortaya çıkan barbar krallıklar (Franklar, Vizigotlar, Ostrogotlar) ile Macaristan'da Avar Türk devleti hakim iken Balkanlarda da Bizans egemenliği söz konusuydu.

b. Din ve İnanış:

Avrupalıların büyük çoğunluğu Hristiyandı. Katolik Kilisesi ve papalık etkin güçtü. Özellikle kilise örgütü barbar kavimleri hızla Hristiyanlaştırmaktaydı.

B) İSLAMİYETTEN ÖNCE ARABİSTAN (Cahiliye Dönemi)

İslamiyet Öncesi Arap Yarımadası

Coğrafi Konum

Asya'nın güneybatısında yer alan Arap Yarımadası'nda tarihsel ve dinsel açıdan en önemli bölge Hicaz'dır. Ticaret yollarının geçtiği önemli bir bölgedir. En önemli kentler Mekke ve Medine'dir.

Siyasal Yapı

Siyasal birlik yoktur. Kuzey'de Nebatlılar, Tedmürler ve Gassaniler, Güneyde de Saba, Himyeri ve Main devletleri vardır.

Dinsel Yapı

Putperestlik yaygın inançtır. Hristiyanlık ve Musevilik de vardır.

Ekonomik Yapı

Arabistan genelde tarıma elverişli olmadığı için, ticaret ve hayvancılık gelişmiştir. Özellikle kervan ticareti yaygındır.

Sosyal ve Kültürel Yapı

Kabile yaşantısı benimsenmiştir. Kabileler arasında kan davaları yaygındır.

- Araplar, yılın belli aylarında (haram aylar) aralarındaki savaşa son vererek Mekke'ye gelir, tapınakları ve putları ziyaret eder, kurbanlar keserlerdi. Ayrıca **Ukaz** panayırında alış - veriş yapar, spor, güzel konuşma ve şiir yarışmalarına katılırlardı. Bu olay Araplar arasında ulusal kültür ve bilincin doğmasına yardımcı olmuştur.

C) HZ. MUHAMMED, DÖRT HALİFE, EMEVİLER VE ABBASİLER DÖNEMLERİNDE İSLAMİYETİN YAYILIŞI

a. Hz. Muhammed Dönemi (610 - 632):

- Hz. Muhammed 571 yılında Mekke'de doğmuş, çocukluğu ve gençliği bu şehirde geçmiştir. Doğruluk ve dürüstlüğünden dolayı Mekkeliler Hz. Muhammed'e Muhammed'ül Emin, yani kendisine güvenilen Muhammed adını vermişlerdir.
- Hz. Muhammed İslam inancına göre kırk yaşında peygamber (**Nebi**), kırk üç yaşında da **Resul** (Allah'ın elçisi) olmuştur. Cebrail adlı melek, Hz. Muhammed'e Kur'an-ı Kerim'in ilk ayetlerini getirmiştir.

Hira Mağarası

- Hz. Muhammed insanları İslam dinine davet etmeye başlamıştır. Kendisine ilk inananlar; eşi Hz. Hatice, yakın arkadaşı Hz. Ebubekir, azad ettiği kölesi Zeyd ve amcasının oğlu Hz. Ali'dir. Bunlara İlk Müslümanlar denilmiştir.

- İslam dininin Mekke'de yayılmasına Kureyş Kabilesi'nin ileri gelenleri şiddetle karşı çıkmış; müşrikler, İslamiyete karşı tavır alarak Müslümanlara baskı yapmaya başlamışlardır.
- Müslümanlara yapılan eziyet ve işkencenin artması üzerine önce Habeşistan'a (615), daha sonra da Akabe'de Hz. Muhammed'le görüşen Medinelilerin daveti üzerine Medine'ye göç edilmiştir. (622) Bu olaya **Hicret** denir.
- Hicretten sonra Müslümanlık daha çok kuvvet kazanmıştır. Medine'ye gelen Müslümanlar, müşriklerin baskılarından kurtularak inançlarını daha özgürce yaşamaya başlamışlardır. Başkanlığını Hz. Muhammed'in yaptığı ilk İslam Devleti'nin temelleri atılmıştır.
- İslamiyet, önce tüm Arabistan'a, sonra da çeşitli ülkelere yayılarak dünya dini haline gelmiştir. Hicret, aynı zamanda İslam takvimi olan Hicri Takvim'in başlangıcı olarak kabul edilmiştir.

NOT

Hicretin ardından Hz. Muhammed, Medine'de yaşayanlarla bir sözleşme yaptı. Böylece Hz. Muhammed aynı topraklar üzerinde yaşayan insanların, dinleri, inançları ve idealleri aynı olmasa da uymaları gereken evrensel kuralları bu sözleşmeyle ortaya koymuş oldu. Bu sözleşme "Medine Sözleşmesi" olarak bilinir.

• **Bedir Savaşı (624):**

- Müslümanlar, Kureyşlilere ait ticaret kervanının geldiğini öğrenince kervanın yolunu kesmek için eyleme geçtiler. Böylece hem Mekke'de bıraktıkları malları yağmalayan Kureyşlilerden intikam alacaklar hem de zararlarını karşılayacaklardı.
- Bedir Kuyusu çevresinde yapılan savaşı Müslümanlar kazanmıştır.
- İslam savaş hukukunun temel ilkeleri belirlenmiş (**Fidye ve Ganimet Kuralı**) ve Müslümanlar ilk zaferlerini kazanmıştır.

NOT

Bu savaş sonunda Mekkeli esirlerden okuma yazma bilenler, on Müslümana okuma yazma öğretmeleri karşılığında serbest bırakılmıştır. Bazıları fidye karşılığı, bazıları da karşılıksız özgür bırakıldı. Ayrıca savaş sonunda elde edilen ganimetlerin beşte biri devlete bırakılırken, geri kalanı savaşa katılanlar arasında bölüştürülmüştür. Daha sonra bu uygulama bütün İslam devletlerinde kural haline gelmiştir.

Örnek

H. Muhammed Dönemi'nde Mekkelilerle yapılan Bedir Savaşı'nın sonuçlarından bazıları şunlardır:

- Mekkelilerin, diğer kabileler ve şehirler arasındaki gücü azalmıştır.
- Henüz İslamiyeti kabul etmemiş olan Medineliler de İslamiyeti kabul etmişlerdir.
- Ele geçirilen esirler fidye ya da Müslümanlara okuma-yazma öğretmesi karşılığında serbest bırakılmış ve ganimetler savaşa katılanlar arasında paylaşılmıştır.

Bunlardan hangileri, İslam savaş hukukunun esaslarının oluşturulduğunun kanıtı olarak gösterilebilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) I ve III   E) II ve III

Çözüm

Bedir Savaşı'ndan sonra III. öncülde belirtildiği şekilde fidyeye ve ganimet kuralı oluşturularak, İslam savaş hukukunun temel ilkeleri saptanmıştır. Mekkelilerin, diğer kabileler ve şehir arasında gücünün azalması ve İslamiyeti kabul etmemiş olan Medinelilerin İslamiyeti kabul etmesinin, İslam savaş hukukunun belirlenmesi ile bir ilgisi bulunmamaktadır.

YANIT C

- **Uhud Savaşı (625):**

- Mekkeliler, Bedir yenilgisinin öcünü almak için Medine üzerine yürüdüler. Savaş, Uhud Dağı önünde yapıldı. İlk saldırıda Mekke ordusu dağıldı. Ancak Müslüman okçu birliklerinin, zafer kazanıldığını düşünerek yerlerini terk etmesi üzerine Müslümanlar savaşı kaybettiler.
- Bu savaş sonucunda Müslümanlar önemli kayıplar vermelerine rağmen Mekkeliler, Müslümanlar üzerinde kesin bir üstünlük sağlayamamıştır. Ayrıca Mekkelilerle işbirliği yapan Medine'deki Beni Nadir Yahudileri şehirden çıkarılmış, Hz. Muhammed'in otoritesi kesinleşmiştir.

- **Hendek Savaşı (627):**

- Mekkeliler, Medine'den kovulan Yahudiler ve diğer bazı kabileler ile Müslümanlara karşı ittifak oluşturdular ve Medine'ye doğru harekete geçtiler. Medine önlerine geldiklerinde, Müslümanların şehrin etrafını hendeklerle çevirmiş olduğunu gördüler. Hendekleri aşmayı başaramadılar ve geriye döndüler. Bu başarı Müslümanların kendi topraklarını koruyacak bir güce ulaştıklarını göstermiştir.
- Mekkeliler, Müslümanlara bir daha saldırıda bulunmamıştır.
- Müslümanlar, savunma durumundan çıkarak İslamiyeti Medine dışında yaymayı hızlandırmıştır.

NOT

Hendek Savaşı Mekkelilerin son saldırı, Müslümanların ise son savunma savaşıdır.

- **Hudeybiye Barışı (628):**

- Hz. Muhammed, Müslümanlarca da kutsal sayılan Kabe'yi bir grup Müslümanla ziyaret etmek istedi. Fakat durumu kuşku ile karşılayan Mekkeliler buna izin vermediler. Yeni bir savaş tehlikesi Hudeybiye Barışı ile önlendi.
- İslamiyet, Mekkeliler tarafından ilk kez tanınmış oldu.

NOT

Hudeybiye Antlaşması'nın maddeleri Müslümanların aleyhine gözükmelerine rağmen, onların lehine sonuçlar ortaya çıkarmıştır. Özellikle antlaşmaya göre, reşit olmayan Müslümanlar Medine'ye alınmayınca bu Müslümanlar Mekkelilerin kervanlarını yağmalamaya başlamışlardır.

- **Hayber Kalesi'nin Fethi (629):**

- Hz. Muhammed, Hendek Savaşı'nda, Mekkelilerin yanında yer alan Hayber Yahudilerine karşı bir sefer düzenledi. Medine yakınlarındaki Hayber, Müslümanların eline geçti.
- Hz. Muhammed Hayber'i ele geçirerek hem ganimet elde etmiş, hem de Şam ticaret yolunu güvence altına almış oldu. Ayrıca Arap Yarımadası'ndaki Yahudi muhalefeti büyük ölçüde sona erdi.

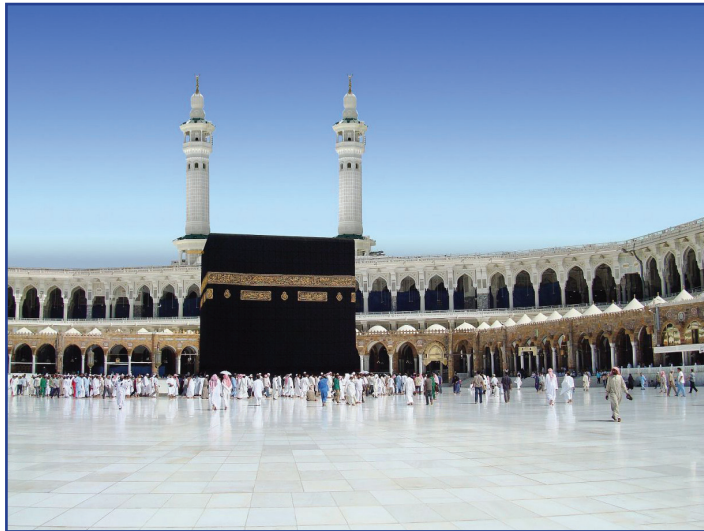
Hayber Kalesi

- **Mute Seferi (629):**

- Hz. Muhammed'in İslamiyet'e davet için gönderdiği elçi, Basra valisi tarafından öldürtülünce Zeyd komutasındaki bir orduyu vali üzerine gönderdi. Basra valisi Bizans'tan yardım istedi. Mute denilen yerde kalabalık Bizans ordusu ile yapılan savaşta önemli kayıplar veren İslam ordusunu Halid bin Velid topladı. Şiddetli bir saldırıyla Bizans ordusunu geri püskürterek ordusuyla Medine'ye döndü.

- **Mekke'nin Fethi (630):**

- Kureyşliler, Hz. Muhammed yanlısı bir kabileye karşı savaşan başka bir kabileye yardım etmişti. Böylece Hudeybiye Antlaşması'nı bozmuşlardı. Bunun üzerine Mekke kuşatıldı. Mekkeliler kendilerini savunacak durumda ve cesaretle değillerdi. Bir çatışma olmadan Müslümanlar şehre girdi.
- Kâbe putlardan temizlendi. Çok geçmeden Mekkelilerin büyük bir kısmı Müslümanlığı kabul etti.

Mekke'de Kâbe'nin genel görünüşü

• **Huneyn Savaşı ve Taif Seferi (630):**

- Kureyşlilerin Müslüman olmasından sonra birçok Arap kabilesi de İslamiyeti seçmişti. Ancak İslamiyeti kabul etmeyen bazı kabileler, Müslümanlara karşı Huneyn Vadisi'nde toplandılar. Hz. Muhammed sefere çıktı. Putperest kabileler yenilgiye uğratıldı (630).
- Aynı yıl Taif kenti kuşatıldı. Ancak burası alınamadı. Bir yıl sonra Taifliler de İslamiyeti kabul ettiler.

• **Tebük Seferi (631):**

- Kuzeyden bir Bizans ordusunun Arabistan'a girmeye hazırlandığı haberinin alınması üzerine, Suriye'ye doğru yola çıkıldı. Fakat Tebük'e gelindiğinde haberin yanlışlığı anlaşıldı ve geri döndü.

• **Veda Haccı ve Hz. Muhammed'in Vefatı (632):**

- Hz. Muhammed, hac görevini yerine getirmek için Mekke'ye gitti. Bu hac sırasında kalabalık Müslüman topluluğuna Arafat'ta bir konuşma yaptı. Hz. Muhammed'in yaptığı bu konuşmaya veda hutbesi denir.
- Hz. Muhammed bu konuşmasında, Allah'tan başka bir ilah bulunmadığını, bütün Müslümanların kardeş olduğunu belirterek kadınlara iyi davranılmasını istedi ve Kur'an'ın tamamlandığını bildirdi.
- Hz. Muhammed bu hacda Müslümanlara veda ettiği için veda haccı diye anılmıştır.
- Veda Haccı'ndan sonra Hz. Muhammed Medine'ye döndü ve bir süre sonra hastalanarak 632 yılında öldü.

Hz. Muhammed'in kabrinden bir görünüş

NOT

Hz. Muhammed Dönemi'nde İslam Devleti ve dini Arabistan'ın büyük bir bölümüne egemen olmuş; böylece Arap Yarımadası'nda dini ve siyasi birlik büyük ölçüde sağlanmıştır.

b. Dört Halife Dönemi (632 - 661):

- Hz. Muhammed'in ölümünden sonra Ebubekir'le başlayan yeni döneme, İslam tarihinde Dört Halife Dönemi denir. Peygamberin görev ve sorumluluklarını üstlenen kişilere halife denir. İlk dört halife göreve bir tür seçimle geldikleri için, bu döneme **İslam Cumhuriyeti Dönemi** de denilmektedir.

Hz. Muhammed ve Dört Halife Devri'nde İslam fetihleri

Hz. Ebubekir Dönemi (632 - 634)

- Hz. Muhammed'in ölümüyle ortaya çıkan karışıklıkları önlemek için kesin tedbirler alınmıştır.
- Yemen'de ortaya çıkan yalancı peygamberleri ortadan kaldırmıştır. Bu harekate "**Ridde Harekati**" denir.
- Zekat vermek istemeyenlerle savaşarak merkezi otorite sağlanmıştır. Dinsel ve siyasi birlik yeniden sağlanmıştır.
- Zeyd bin Sabit başkanlığında bir kurul Kur'an'ı kitap haline getirmiştir. Böylece; ayetlerin kaybolmaması ve Kur'an'ın özgünlüğünün korunması amaçlanmıştır.
- Sasanilerden Hire Beyliği alınarak Arap Yarımadası dışında ilk fetih gerçekleşmiştir.
- Bizans ordusuyla **Yermük Savaşı** (634) yapılmış; bu zaferle, ileride yapılacak büyük fetihlerin önü açılmıştır.

Örnek

Hz. Ebubekir Dönemi'nde devlet otoritesini yeniden sağlama amacına yönelik bazı dini ve siyasi etkinliklerde bulunulmuştur.

Aşağıdakilerden hangisi, bu amaca yönelik bir uygulama değildir?

- Yalancı peygamberlerin ortadan kaldırılması
- İç ayaklanmaların bastırılması
- Dinlerinden dönen Arap kabilelerinin yeniden Müslüman olmalarının sağlanması
- Zekat vermeyen Arap kabilelerinin isyanlarının bastırılması
- Kur'an'ın kitap haline getirilmesi

Çözüm

Hz. Ebubekir Dönemi'nde yalancı peygamberlerin ortadan kaldırılması, iç ayaklanmaların bastırılması, dinden dönen Arap kabilelerinin yeniden Müslüman olmalarının sağlanması ve zekat vermek istemeyenlerin itaat altına alınması, devlet otoritesini ve ülkede dini ve siyasi birliği sağlamaya yönelik gelişmelerdir. Ancak, Kur'an'ın kitap haline getirilmesinin amacı; ayetlerin kaybolmaması ve özgünlüğünün korunmasıdır.

YANIT E

Hiz. Ömer Dönemi (634 - 644)

- Bizans ordusu **Ecnadeyn Savaşı**'nda bozguna uğratılmış, Şam ele geçirilmiş, Kudüs teslim olmuştur. (636)
- İran'a giren İslam ordusu **Kadisiye (636)** ve **Nihavend (642) Savaşlarında** Sasani ordusunu yenerek İran'ı fethetmiştir.

NOT

İran'ın fethi tamamlanınca Müslümanlar, Horasan bölgesinde Türklerle komşu oldular.

- Amr İbn-ül As komutasındaki bir İslam ordusu Mısır seferine çıkmış, buradaki Bizans ordusunu yenerek Mısır'ı ele geçirmiştir. (641)
- Bu dönemde sınırların hızla genişlemesine paralel olarak devletin temel idari, askeri, adli ve mali örgütleri oluşturulmuş; böylece Arap-İslam devleti büyük ölçüde kurumsallaşmıştır.

Hiz. Ömer Dönemi'nde oluşturulan devlet örgütleri şunlardır:

- Ülke toprakları yönetim birimlerine ayrılarak valilik sistemi kuruldu.
- Düzenli ordular ve ordugâhlar kuruldu.
- Adli sistem kurularak mahkemeler oluşturuldu ve illere kadılar tayin edildi.
- Beyt-ül mâl adı verilen ilk devlet hazinesi oluşturuldu.
- İktâ sistemi kuruldu.

Hiz. Osman Dönemi (644 - 656)

- Kuzey Afrika'da Trablusgarp ve Tunus ele geçirilmiştir.
- Şam Valisi Muaviye ilk İslam donanmasını oluşturarak Kıbrıs'ı fethetmiştir. (649)
- Bizans donanması ile yaptığı **Zatü's Savâri Savaşı**'nı kazanmıştır. Bu savaş, Müslümanların ilk deniz zaferidir.
- Kuzeyde Azerbaycan ve Gürcistan, doğuda Horasan ve Harzem fethedilmiştir. Kafkasya'da Hazarlarla mücadele edilmiştir.
- Daha önce kitap haline getirilen Kur'an çoğaltılarak Mekke, Basra, Kûfe, Şam ve Mısır gibi önemli İslam merkezlerine gönderilmiştir. Amaç; ülkenin her tarafında aynı uygulamaların ve yasaların geçerli olmasını sağlamaktır.

NOT

Hiz. Osman mensup olduğu Emevi soyuna çok bağlı idi. Bu nedenle kendi soyundan gelenleri devletin üst kademelerine getirmiş ve bu durum, huzursuzluğa yol açmıştı.

Hiz. Osman'ın şehit edildiği sırada okuduğu Kur'an – Topkapı Sarayı Müzesi

Hz. Ali Dönemi (656 - 661)

– Hz. Osman'ın öldürülmesinden sonra Hz. Ali halife oldu. Emevi soyundan olanlar, Hz. Ali'nin halifeliğini tanımadılar. Hz. Osman'ın öldürülmesinde onun etkili olduğu haberini yaydılar. Bu nedenle dönemi, dinsel ve siyasal iktidar mücadeleleri, savaşlar ve ayrılıklarla geçmiştir. Cihat etkinlikleri durmuştur.

• Deve Olayı (Cemel Vakası) (656):

– Hz. Ali'ye karşı olan Peygamberin eşi Hz. Ayşe, ilk Müslümanlardan Talha ve Zübeyr, beraberindeki kuvvetlerle harekete geçtiler. Bunu üzerine iki taraf kuvvetleri Kufe'de karşı karşıya geldiler ve yapılan savaşta Hz. Ali kazandı.

NOT

- Deve Olayı'nın en şiddetli çarpışmaları Hz. Ayşe'nin bindiği devenin etrafında gerçekleştiğinden bu olay Cemel Vakası (Deve Olayı) adıyla anılır.
- Cemel Vakası'ndan sonra devlet merkezi Medine'den Kûfe'ye taşınmıştır.

• Siffin Savaşı (657):

- Hz. Ali'nin halifeliğine Şam Valisi Muaviye de karşı çıkıyordu. Cemel Vakası'ndan sonra Hz. Ali'ye karşı olan Emeviler, Muaviye'nin etrafında toplandılar. Hz. Ali ile Muaviye'nin ordusu Siffin Ovası'nda savaştı. Ancak savaşın uzaması üzerine halife seçimi hakemlere bırakıldı. Fakat Muaviye'nin hakemi hile yaparak Muaviye'yi halife ilan etti.
- **Hakem Olayı** ile halifelik sorunu çözümlenemediği gibi daha büyük bir çıkmaza girdi. Müslümanlar üç gruba ayrıldılar:
  - * Hz. Ali'den yana olanlar (Şiiler)
  - * Muaviye'den yana olanlar (Emeviler)
  - * Hz. Ali ve Muaviye'ye karşı olanlar (Hariciler)
- Hz. Ali'nin Hariciler tarafından öldürülmesi ile Dört Halife Dönemi sona ermiştir. (661)

Örnek**Dört Halife Dönemi'nde halifelerin;**

- Din ve devlet başkanı olmaları
- Seçimle iş başına gelmeleri
- Sınırları genişletmeye çalışmaları

özelliklerinden hangilerinin, devletin teokratik yapısı ile bağlantılı olduğu ileri sürebilir?

- A) I ve II   B) I ve III   C) Yalnız II
D) II ve III   E) Yalnız I

Çözüm

Dört Halife Dönemi'nde halifelerin din ve devlet başkanı olması, devletin teokratik yapısı ile ilgili bir durumdur. Sınırları genişletmeye çalışmaları cihat anlayışı ile, seçimle iş başına gelmeleri de demokratik yönetim anlayışıyla bağlantılıdır.

YANIT E

Aşağıda Dört Halife Dönemi'ne ait bazı gelişmeler verilmiştir. Gelişmelerin başında bulunan harfi, ait olduğu kutunun içine yazarak doğru eşleştirmeyi yapınız.

- A) Kur'an kitap haline getirilmiştir.
- B) Sınırların genişlemesine paralel olarak ilk devlet örgütlenmesi gerçekleştirilmiştir.
- C) Kıbrıs fethedilmiştir.
- D) Hakem Olayı ile İslam dünyasında ilk ayrılıklar ortaya çıkmıştır.
- E) Kur'an çoğaltılarak çeşitli İslam ülkelerine gönderilmiştir.
- F) Hicret, İslam takvimine başlangıç sayılarak Hicri Takvim yapılmıştır.
- G) Yalancı peygamberlerin ve kabilelerin ayaklanmaları bastırılmıştır.
- H) Deve Olayı (Cemel Vak'ası) yaşanmıştır.

Hz. Ebubekir Dönemi

Hz. Ömer Dönemi

Hz. Osman Dönemi

Hz. Ali Dönemi

Etkinlik 4

Aşağıdaki boşlukları uygun kelimelerle doldurunuz.

1. Medine’de ilk İslam devleti ..... olayı sonucunda kurulmuştur.
2. .... Savaşı, Müslümanların ilk askeri başarısıdır.
3. Mekkeliler, ... Barışı ile Müslümanların varlığını kabul etmiştir.
4. İlk dört halife göreve seçimle geldikleri için, bu döneme ..... Dönemi de denilmektedir.
5. ....döneminde Kur’an kitap haline getirilmiştir.
6. ....döneminde İslam devletinin kurumları oluşturulmuştur.
7. Hz. Osman döneminde ilk İslam donanması oluşturularak ..... fethedilmiştir.
8. .... döneminde İslam dünyasında derin ayrılıklar yaşanmıştır.
9. Sıffin Savaşı sonucunda yaşanan ..... Olayı ile İslam dünyasında ilk ayrılıklar ortaya çıkmıştır.

c. Emeviler Dönemi (661 - 750):

- Hz. Ali şehit edildikten sonra Kûfeliler, Hz. Ali’nin oğlu Hz. Hasan’ı halife seçtiler. Muaviye de Şam’da halifeliğini ilan etti. Ancak daha fazla kargaşa çıkmasını istemeyen Hz. Hasan’ın halifeliği bırakarak Medine’ye çekilmesiyle İslam tarihinde Emeviler Dönemi başladı. Devletin kurucusu **Muaviye**, başkenti **Şam**’dır.

Emeviler Devleti’nin Fetihlerden Sonraki Sınırları

Arap - İslam devletinde Emeviler döneminde;

- Halifelik saltanat haline getirilmiştir. Böylece seçimle belirlenen halifelik, babadan oğula geçmeye başlamıştır.
- İstanbul ilk kez Araplar tarafından kuşatılmış (668); fakat kuşatmadan sonuç alınamamıştır.
- Kuzey Afrika’nın fethi tamamlanmıştır.

- Kuzey Afrika'daki Emevi egemenliğinin ardından Arap orduları İspanya'ya yönelmiş, Vizigotları **Kadiks Savaşı**'nda (711) yenilgiye uğratıp İspanya'yı fethederek ilk kez Avrupa'ya girmişlerdir.

Tarik bin Ziyad'ın İspanya'ya çıkışının temsili resmi

NOT

Müslüman Araplar, İspanya'ya "Endülüs" adını vermişlerdir.

- Avrupa'daki ilerleyiş Fransa'da Franklarla yapılan **Puvatya Savaşı**'na (732) kadar sürmüştür. Franklara Puvatya Savaşı'nda yenilmişler ve bu yenilgi ile Arapların batı yönündeki ilerlemeleri sona ermiştir.
- **Kerbela Olayı** (680) ile İslam dünyasında kesin ayrılıklar (Sünni - Şii) ortaya çıkmıştır.
- Türk bölgelerinin (Maveraünnehir) fethi gerçekleştirilmiş ve Türk - Arap savaşları yoğunlaşmıştır.
- İslam devleti bir "**Arap Devleti**" haline getirilmiş, Arap milliyetçiliği ve ırkçılığı ön plana çıkarılmıştır. Buna bağlı olarak Arapça ilk kez resmi dil olmuş, ilk İslam parası bastırılmıştır. Fethedilen yerlerin halkı zorla Araplaştırılmaya çalışılmış, Arap olmayan Müslümanlara karşı **mevali (köle)** uygulaması yapılmıştır.
- Arap - İslam devleti en geniş ve doğal sınırlara bu dönemde ulaşmıştır.

Abdülmelik döneminde bastırılan dinar

Emevilerin Yıkılma Nedenleri:

- Ailelerini diğer Araplardan üstün tutarak Arap olmayan Müslümanları aşağılamaları ve bu tutumlarının kendilerine karşı olan muhalefeti güçlendirmesi
- Şiilerin halifeliği ele geçirme mücadelelerini sürdürmeleri
- Peygamberin amcası Abbas'ın soyundan gelenlerin Emevi yönetimine karşı mücadeleleri
- Fetihlerin durması
- Yukarıdaki nedenlerle Emeviler güç yitirirken Horasan'da ayaklanan Ebu Müslim, kuvvetleri ile Irak'a girdi. Emevilere karşı oluşturulan muhalefetin öncülüğünü Hz. Muhammed'in amcası Abbas'ın soyundan gelenler yapmaktaydı. Bu ayaklanmalar Ebu'l Abbas Abdullah'ın Kûfe'de Ebu Müslim tarafından halife ilan edilmesiyle son buldu. Emevi halifesi II. Mervan öldürüldü. Böylece Emevi Devleti sona erdi. (750)

d. Endülüs Emevi Devleti (756 - 1031):

- Emevi ailesinden Abdurrahman tarafından İspanya'da kurulmuştur.
- Başkenti **Kurtuba**'dır.
- En parlak dönemini III. Abdurrahman zamanında yaşamıştır. III. Abdurrahman, halife unvanını da kullanınca X. yüzyılda İslam tarihinde aynı anda Abbasiler, Fatımiler ve Endülüs Emevilerinde olmak üzere üç halife ortaya çıkmıştır.
- Bilim ve güzel sanatlarda etkinlikler göstermiş, dış saldırılar sonunda yıkılmıştır.

e. Beni Ahmer Devleti (1232 - 1492):

- Endülüs Emevi Devleti'nin yıkılması ile Güney İspanya'da toplanan Müslümanlar tarafından kurulmuştur.
- Başkenti **Girnata**'dır.
- Bu dönemde İspanya'da ileri bir Arap kültür ve uygarlığı oluşmuştur.
- Kültürel alanda gösterdiği başarıyı, askeri alanda gerçekleştirememiş, İspanya Devleti'nin kurulması ile siyasal bağımsızlığına son verilmiştir.

Aşağıdaki boşlukları uygun kelimelerle doldurunuz.

1. İslam tarihinde İslamiyetten önceki dönem ..... olarak adlandırılır.
2. ....'in ardından İslam Devleti'nin temelleri atılmıştır.
3. .... döneminde Kur'an kitap haline getirilmiştir.
4. Hz. Osman zamanında ..... Adası fethedilmiştir.
5. .... döneminde sınırların hızla genişlemesine paralel olarak ilk devlet kurumları oluşturulmuştur.
6. Hz. Ali zamanında yaşanan ..... Olayı ile İslam dünyasında ilk ayrılıklar ortaya çıkmıştır.
7. .... Arap milliyetçiliği politikası izleyerek, Arap olmayan Müslümanları mevali (köle) olarak nitelendirmişlerdir.
8. Muaviye zamanında halifelik ..... dönüşmüştür.
9. .... Savaşı ile, Avrupa'daki İslam ilerleyişi durmuştur.
10. Türkler, ... zamanında İslamiyeti kabul etmeye başlamıştır.
11. Beni Ahmer Devleti'nin yıkılmasıyla .....'daki İslam - Arap varlığı sona ermiştir.
12. .... zamanında Arapça resmi dil haline getirilmiş ve ilk İslam parası bastırılmıştır.
13. .... Olayı ile İslam dünyasında kesin ayrılıklar (Sünni - Şii) ortaya çıkmıştır.

NOT

Beni Ahmer Devleti'nin yıkılmasıyla Arap - İslam varlığı Avrupa'da sona ermiştir. İspanya'da yaşayan Müslüman ve Yahudilerin Hıristiyanlarca katledilmesi üzerine, Osmanlı Padişahı II. Bayezid'in emriyle, sağ kalan Müslüman ve Yahudiler kurtarılarak Anadolu topraklarına yerleştirilmiştir.

f. Abbasiler Dönemi (750 - 1258)

- Kurucusu Ebu'l Abbas Abdullah, başkenti **Bağdat**'tir.

Arap - İslam devletinde Abbasiler döneminde;

- Fetihlerden çok bilimsel ve kültürel gelişmeler ön plana çıkmıştır.
- En parlak dönemi **Harun Reşid Dönemi**'dir. Harun Reşid'den sonra yerine sırasıyla oğulları Emin, Memun ve Mutasım halife olmuştur. (Türklerin Talas Savaşı'nda Arapların yanında yer alması, Türklerin savaşçı niteliklerinin iyi olması ve Halife Mutasım'ın annesinin Türk asıllı olması gibi nedenlerle Abbasiler Türklerle iyi ilişkiler kurmuştur.)
- Arap ırkçılığı, yerini İslam kardeşliğine ve hoşgörü anlayışına bırakmıştır.
- Türklerle iyi ilişkiler başlamış, Türkler İslamiyet'e geçmiş ve devletin hizmetine girmiştir. Özellikle Mutasım zamanında Türkler, önemli devlet makamlıklarına ve ordu komutanlıklarına getirilmiştir.

- Mutasım, Türklerin Araplarla karışıp savaşı özelliklerini yitirmelerini önlemek amacıyla Türklerin yerleştirdiği **Samarra** denilen özel bir kent inşa ettirmiştir.

Samarra Şehri

- Doğu Anadolu'da bazı yerler Bizans'tan alınarak **Avasım** bölgeleri oluşturulmuştur. Bu bölgelere yerleştirilen Türkler, Bizans'a karşı İslamiyeti savunmak için savaşmış ve çıkan isyanların bastırılmasında Abbasilere yardımcı olmuştur.
- İlkçağ klasikleri Arapça'ya çevrilerek **İslam Rönesansı** başlamıştır. Bu gelişmede **Mutezile** görüşü etkili olmuştur.
- Avrupa ile ilk kez diplomatik ilişkiler kurulmuş ve elçiler gönderilmiştir.
- Akdeniz'de bazı adalar İslam egemenliğine girmiştir.
- İstanbul son kez kuşatılmıştır.
- Halifenin siyasal gücü azalmış ve dinsel lider olarak kalmıştır.

Zayıflama ve Yıkılışı:

- Mutasım'dan sonra başa geçen halifeler yönetimde başarılı olamadılar. Merkezi otorite zayıfladı. İmparatorluk topraklarında **Tavaif- i Mulk** denilen küçük devletler kuruldu.
Bu devletler;
  - Mısır'da Tolunoğulları ve İhşidiler
  - Horasan'da Tahiriler
  - Maveraünnehir'de Samanoğulları
  - Kuzey Afrika'da Aglebiler
  - Irak ve İran'da Büveyhoğulları'dır.
- Abbasiler XI. yüzyılın ortalarından itibaren İslam dünyasında yalnız dinsel lider olarak varlıklarını sürdürdüler. 1258 yılında İlhanlı Hükümdarı Hülagû Han, Bağdat'ı ele geçirerek Abbasi Devleti'ne son verdi.
- Abbasi ailesinden kurtulabilenler Mısır Kölemenleri tarafından korundular. Böylece halifelik Yavuz Sultan Selim'in Mısır'ı fethine (1517) kadar Abbasi ailesinde kaldı.

D) İSLAM KÜLTÜR VE UYGARLIĞI**İslam Uygarlığı'nın Oluşmasında Diğer Uygarlıkların Etkisi:**

Arap Yarımadası'ndan çıkan ilk Müslümanlar kısa zamanda, fethettikleri topraklarda eskiden yaşamış ve o sırada yaşamakta olan toplumların uygarlıklarından yararlanıp buna kendi katkılarını da ekleyerek daha ileri bir kültür ve uygarlık ortaya koymuşlardır. Böylece dünya uygarlığının gelişmesine de katkıda bulunmuşlardır.

Bilim ve düşünce alanındaki bu gelişmede Eski Yunan, Hindistan, İran uygarlıklarının etkisi olmuştur.

a. Devlet Yönetimi:

- Hz. Muhammed, İslam dininin peygamberi olması yanında Müslümanların yöneticisi, başkomutanı, başyargıcı ve baş imamı idi. Dinsel, yönetsel, hukuksal ve askeri bütün kararları kendisi ortaya koyardı. Ancak devlet işlerinde danışmaya büyük önem verirdi.
- Dört Halife Dönemi'nde halifeler seçimle belirlenirdi. İlk yönetim örgütü Hz. Ömer tarafından kuruldu. Onun zamanında ülke eyaletlere ayrıldı ve fethedilen yerlerin yönetimi komutanlara bırakıldı.
- Emeviler Dönemi'nde halifelik saltanat haline geldi. Eyaletler amilliklere (vilayet) ayrıldı. Emniyet, güvenlik ve haberleşme ile ilgili örgütler kuruldu.
- Abbasiler Dönemi'nde halifeler giderek devlet işlerinden uzaklaşınca Sasanilerden esinlenerek vezirlik makamı ile, devlet işlerinin görüşüldüğü divan teşkilatı kuruldu.

NOT

Emeviler döneminde posta ve istihbarat işlerini yürüten berid teşkilatı kurulmuştur.

b. Ordu ve Donanma:

- Hz. Muhammed Dönemi'nde düzenli bir ordu olmadığından tüm Müslüman erkekler asker sayılırdı. Hz. Muhammed aynı zamanda ordunun da komutanı idi.
- İlk düzenli ordu Hz. Ömer tarafından kuruldu. Ayrıca orduya ait kayıtların tutulması amacıyla Divan-ül Cünd kuruldu.
- Hz. Osman zamanında ilk İslam donanması oluşturuldu.
- Emeviler Dönemi'nde ordunun sayısı ve gücü arttı. Donanmaya önem verildi.
- Abbasiler Dönemi'nde orduda Türklere büyük yer verildi.

c. Eğitim ve Öğretim

- İslam düşünce yaşamının temeli Kur'an'dır. İslam bilimleri Kur'an'dan kaynaklanır.
- İslamiyetin ilk dönemlerinde öğretim camilerde yapılıyordu. Abbasiler Döneminde eğitim ve öğretime daha çok önem verildi ve açılan medrese ve kütüphanelerde bilimsel çalışmalar yapıldı. Bağdat kültür merkezi oldu.
- Yunan bilginlerinin eserleri Arapça'ya çevrilerek İslam dünyasında bilimsel çalışmalar geliştirildi. Bu çalışmalar özellikle Harun Reşid, Memun ve Mutasım zamanında en ileri boyutlara ulaştı.
- Harun Reşid Dönemi'nde zengin bir kütüphaneye sahip olan **Beytü'l - Hikme** adıyla ilim merkezi kuruldu. Bu dönemde matematik, astronomi ve fen bilimlerinde önemli ilerlemeler oldu. **İslam Rönesansı** yaşandı.

Beytü'l Hikme'den bir resim

d. Hukuk:

- İslam hukukunun temeli Kur'an-ı Kerim ve sünnettir.
- Hz. Ömer Dönemi'nde yargılama kadınlara aitti.
- Abbasilerde **Divan-ı Mezalim** adalet işlerine bakardı.

e. Takvim:

- Hz. Ömer Dönemi'nde (642) Hz. Ali'nin önerisi ile peygamberin Mekke'den Medine'ye göçünü (622) başlangıç sayan **Hicri Takvim** kabul edildi.

f. Maliye ve Gelir Kaynakları:

- İslamlar önceleri Bizans ve Sasani (İran) paralarını kullandılar.
- İlk İslam parasını Emevi halifesi Abdülmelik bastırdı. Altın paraya dinar, küçüğüne de dirhem denirdi.
- Devlet hazinesine **Beyt - ül mâl** adı verildi. İlk devlet hazinesi Hz. Ömer Dönemi'nde oluşturulmuştur.

Başlıca Gelir Kaynakları:

- **Zekat ve sadaka:** Zengin Müslümanlardan alınan bir vergi olup, toplanan zekat ve sadaka yoksullara dağıtılırdı.
- **Öşür:** Müslüman köylüden alınan 1/10 oranında ürün vergisidir.
- **Haraç ve cizye:** Müslüman olmayan köylüden alınan ürün vergisine haraç, sağlıklı gayrimüslim erkeklerden askerlik yapmama karşılığı alınan vergiye cizye denirdi.
- **Hums'u Şeri:** Savaşlarda elde edilen ganimetlerin 1/5'dir.
- **Hayvan vergisi**
- **Diğer devletlerden gelen vergi ve hediyeler**
- Yüksek dereceli devlet memurlarına maaş yerine toprak verilirdi. Bu kişiler, kendilerine verilen araziden aldıkları öşür ve haraçlarla geçinirlerdi.

g. Güzel Sanatlar:**1. Mimarlık:**

İslam mimarisi; Arap, Bizans, İran, Türk ve Hint mimari anlayışının karışımından oluşmuştur.

Bu alanda cami, kervansaray, medrese, çeşme vb. yapılmıştır.

2. Süsleme sanatları:

İslamda resim ve heykel yerine oymacılık, kakmacılık, hat, minyatür ve arabesk denilen süsleme sanatı gelişmiştir.

h. Ekonomi ve Ticaret:

– Arabistan, Yemen dışında tarıma elverişli değildi. Bu nedenle Araplar ticaretle uğraşmışlardır. İpek ve Baharat yollarını ellerinde tutmaya önem vermişlerdir. Dokumacılık, maden işlemeciliği, seramik, kağıt yapımı ekonomilerine katkıda bulunan önemli faaliyet alanları idi.

i. Sosyal Yapı:

İslam Devleti'nde halk dört sosyal sınıfa ayrılmıştır.

Bunlar;

- Emeviler Dönemi'nde Araplar kendilerini Arap olmayan diğer Müslümanlardan üstün görmüşlerdir. Arap olmayan Müslümanlar bu duruma tepki olarak kendi kimliklerini ve kültürlerini ön plana çıkarmak için çeşitli bilimsel ve kültürel eserler oluşturmuşlardır. (**Şuubiye akımı**)
- Abbasiler Dönemi'nde ise hoşgörü politikası izlenmiş ve Arap olmayan Müslümanlar devlet kademelerinde görev alabilmiştir. Bu durum Abbasi Devleti'nin siyasal ömrünün uzamasında etkili olmuştur.

İslam Uygarlığının Diğer Uygarlıklara Etkisi:

- İslam uygarlığının en çok etkilediği kıta Avrupa olmuştur.
- Özellikle Emeviler Dönemi'nde fethedilen İspanya ve doğu ile batının birleşme noktası olan Sicilya yüksek İslam kültür ve uygarlığının yaşandığı bölgeler olmuştur. Bu uygarlık Avrupa'ya şu yollarla yayılmıştır:

1. İbn- i Sina, Farabi, İbn- i Rüşd gibi İslam bilim insanlarının yazmış olduğu eserlerin Arapça'dan Latince'ye çevrilmesi ile,
  2. İspanya ve Sicilya'daki İslam medreselerine Avrupa'dan gelerek burada eğitim gören öğrencilerle,
  3. Haçlı Seferleri ile
- Bu etkileşim Avrupa'nın aydınlanmasında, Coğrafi Keşifler, Rönesans, Reform gibi Avrupa'yı temelden değiştiren olayların yaşanmasında önemli etken olmuştur.

Etkinlik 6

Aşağıda İslam tarihi ile ilgili bazı dönemler ve bu dönemlere ait gelişmeler verilmiştir. Gelişmelerin önündeki harfi, ilgili olduğu dönemin bulunduğu kutunun içine yazarak doğru eşleştirmeyi yapınız.

Hz. Ebubekir Dönemi

Hz. Ömer Dönemi

Hz. Osman Dönemi

Hz. Ali Dönemi

Emevîler Dönemi

Abbasiler Dönemi

- a. Düzenli ve sürekli görev yapacak bir ordu kurulması
- b. Kerbela Olayı'nın yaşanması
- c. İlk İslam donanmasının oluşturulması
- d. Ridde Harekâtı ile Arabistan'da dinsel ve siyasal birliğin yeniden sağlanması
- e. İslam Rönesansı'nın yaşanması
- f. Halifeliğin saltanat haline getirilmesi
- g. Çinlilerle Talas Savaşı'nın yapılması
- h. Bizans ile Yermük Savaşı'nın yapılması
- i. Müslümanlar arasında yaşanan iç çatışmalar nedeniyle cihat etkinliklerinin durması
- i. Arap milliyetçiliği ve ırkçılığının ön plana çıkarılması
- j. Bizans sınırında avasım bölgelerinin oluşturulması

1. Hz. Ebubekir'in halifeliği döneminde, yalancı peygamberler sorunu çözümlenmiş, zekat vermek istemeyen ve dinden dönenlerle mücadele edilmiştir.

Hz. Ebubekir'in bu uygulamalarla ulaşmak istediği temel amaç aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Fetihlere yoğunluk kazandırmak
B) Ülkenin bütünlüğünü sağlamak
C) Mezhep ayrılıklarına son vermek
D) Ticaretin gelişmesini sağlamak
E) Ülke ekonomisini geliştirmek

2. **Hz. Ömer Dönemi'nde devletin sınırlarının genişlemesi;**

- I. Kur'an-ı Kerim'in kitap haline getirilmesi
II. Devlet teşkilatlanmasında yeni düzenlemeler yapılması
III. Türklerin, İslam Devleti'nde önemli görevlere getirilmesi

gelişmelerinden hangilerini zorunlu kılmıştır?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) I ve III   E) I, II ve III

3. Bedir Savaşı'ndan sonra Hz. Muhammed, elde edilen ganimetlerin 4/5'ini savaşanlar arasında bölüştürmüştü; geriye kalan 1/5'lik bölümünü ise savaşamayacak durumda olanlara dağıtmıştır. Daha sonraki dönemlerde bu 1/5'lik bölüm, devlet hazinesine aktarılmıştır.

Aşağıdakilerden hangisi bu uygulamanın sonuçlarından biri olarak değerlendirilemez?

- A) Devlet gelirlerinin artması
B) Fetihlerin hız kazanması
C) Savaşa katılımların artması
D) İslam savaş hukukunun ortaya çıkması
E) Kervan ticaretinin önem kazanması

4. İslamiyeti kabul eden Arap olmayan milletler Kur'an'ı okuyabilmek için Arapça'yı öğrenmişlerdir.

Bu durumun;

- I. Arap dili ve alfabesinin değişik bölgelerde yaygınlaşması
II. Bazı toplumlar İslamlaşırken, kültürel benliklerinin de değişmeye başlaması
III. İslam dinine yeni ilkeler getirilmesi
IV. Arap dilinin diğer dilleri de etkilemesi
V. Arap dili ve alfabesinin milletlerarası bir boyut kazanması

gelişmelerinden hangilerine yol açtığı söylenebilir?

- A) Yalnız III   B) II, IV ve V   C) Yalnız I
D) I, III ve V   E) Yalnız II

5. Araplar, İslamiyet öncesinde kabileler halinde yaşamışlar ve putlara tapmışlardır. Kabileler arasındaki çatışmalar ise yalnızca haram ayları adını verdikleri dönemde durur, panayırlarda alışveriş yaparlar ve şiir yarışmaları düzenlerlerdi.

Bu bilgilere dayanarak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

- A) Ticarete önem verilmiştir.
B) Çok tanrılı inanışa sahip olunmuştur.
C) Arap siyasi birliği sağlanmıştır.
D) İç çatışma ortamı yaşanmıştır.
E) Kültürel etkinliklerde bulunulmuştur.

6. **Hz. Muhammed'in;**

- I. Medine Sözleşmesi'ni hazırlaması
II. Müslümanlara İslam dininin kurallarını tebliğ etmesi
III. Hudeybiye Antlaşması'nı imzalaması
- uygulamalarından hangileri peygamberin aynı zamanda siyasi yetkisinin de olduğunun kanıtıdır?**

- A) Yalnız II   B) Yalnız III   C) I ve II
D) I ve III   E) II ve III

7. Abbasiler döneminde görülen bazı gelişmeler şunlardır:

- I. Başkent Şam'dan Bağdat'a taşınmıştır.
- II. Değişik kültürlerle ait eserler Arapça'ya çevrilmiştir.
- III. Vali ve komutanların yetki ve güçleri gün geçtikçe artmıştır.

Bunlardan hangilerinin, Abbasi Devleti'nin parçalanmasında doğrudan etkili olduğu söylenebilir?

- A) I ve II   B) Yalnız I   C) Yalnız III
D) I ve III   E) II ve III

8. Hudeybiye Antlaşması'nda yer alan;

- I. Arap kabilelerinden isteyenler Hz. Muhammed'in veya Mekkelilerin himayesine girebilecek
- II. Reşit olmadan İslamiyeti seçen Mekkeliler, Müslümanların çoğunlukta olduğu Medine'ye alınmayacak, Mekke'ye iade edilecek
- III. On yıl savaş yapılmayacak

maddelerinden hangilerinin, doğrudan İslamiyet'in yayılmasını engelleme amacına yönelik olduğu savunulabilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) I ve II   E) II ve III

9. Dört halifeden biri olan Hz. Ömer zamanında İslam Devleti İran ve Bizans'a karşı saldırıya geçmiş; İran'ın büyük bir kısmı, Mısır, Suriye ve Irak fethedilmiş, bunun sonucunda Müslümanların sayısında büyük artış olmuştur.

Bu bilgiye dayanarak;

- I. İslam Devleti'nin sınırları genişlemiştir.
- II. İslam dini Kuzey Afrika'ya taşınmıştır.
- III. İrkçi bir politika izlenmiştir.

yargılarından hangilerine ulaşamaz?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) II ve III
D) I ve III   E) Yalnız III

10. Abbasiler döneminde;

- I. Yönetiminde Arap olmayan Müslümanlara yer verilmesi
- II. Müslüman olmayanlara zımni adı verilmesi
- III. Eski Yunan eserlerinin Arapça'ya çevrilmesi
- IV. Arap olmayan Müslümanlara mevali (köle) gibi davranılmasına son verilmesi

uygulamalarından hangileri, Emeviler döneminde uygulanan Arap milliyetçiliği politikasının terk edildiğinin kanıtı olamaz?

- A) Yalnız II   B) Yalnız IV   C) I ve III
D) II ve III   E) I ve IV

11. Arap-İslam devletinde ilk mimari eserler, önemli bir mimari özelliği bulunmayan kerpiç ve tuğladan yapılan mescitlerdir. Emeviler devrinde Bizans, Abbasiler devrinde ise Sasani ve Türk etkileri ile birçok cami, saray gibi eserler oluşturulmuş, bu eserler diğer uygarlıkların oluşturduğu eserlerle boy ölçüşecek düzeye gelmiştir.

Yukarıdaki anlatıma bakılarak, İslam mimarisi ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Arap Yarımadası dışında etkili olamamıştır.
- B) Farklı toplumların etkisiyle oluşmuştur.
- C) Zamanla değişiklikler göstermiştir.
- D) Süreç içerisinde gelişmiştir.
- E) Çeşitli mimari eserler oluşmuştur.

12. Aşağıdakilerden hangisi, İslam mimarisinin etkileşim (sentez) sonucu oluştuğunun kanıtı olarak gösterilebilir?

- A) Resim ve heykelin günah kabul edilerek süslemede kullanılmaması
- B) Süslemede arabesk sanatına daha çok yer verilmesi
- C) Yapılarda Türk, İran, Bizans ve Hint etkisinin görülmesi
- D) Dini yapıların yanı sıra saray, kale, burç gibi sivil ve askeri yapılara da yer verilmesi
- E) Hat sanatının, İslam sanatçılarının elinde büyük bir gelişme göstermesi

1. Hz. Ebubekir döneminde yalancı peygamberlerin ortadan kaldırılması, zekat vermek istemeyen ve dinden dönenlerle mücadele edilmesi, ülke bütünlüğünün, birlik ve beraberliğin sağlanmak istenilmesiyle ilgilidir.

YANIT B

2. Hz. Ömer döneminde sınırların genişlemesine paralel olarak, devlet teşkilatlanmasında yeni düzenlemelere ihtiyaç duyulmuş, devletin idari, askeri, adli ve mali örgütleri oluşturularak Arap-İslam Devleti büyük ölçüde kurumsallaşmıştır.

YANIT B

3. Hz. Muhammed'in Bedir Savaşı sonunda koyduğu ganimet kuralı ile, ganimetlerin 4/5'ünün savaşanlara dağıtılması, 1/5'inin de hazineye aktarılması; fetihlerin hızlanması, savaşa katılımların ve devlet gelirlerinin artması, İslam savaş hukukunun ortaya çıkması üzerinde etkili olmuştur. Ancak, kervan ticaretinin önem kazanması ile bir ilgisi bulunmamaktadır.

YANIT E

4. İslamiyeti kabul eden Arap olmayan milletlerin Kur'an'ı okuyabilmek için Arapça'yı öğrenmeleri gereği, Arap dilinin diğer dilleri de etkilemesi, Arap dili ve alfabesinin değişik bölgelere yayılması ve milletlerarası bir boyut kazanması, bazı toplumların İslamlaşırken, kültürel benliklerinin de değişmeye başlaması üzerinde etkili olmuştur. Ancak, İslam dinine yeni ilkeler getirilmesi gibi bir durum söz konusu değildir.

YANIT A

5. Verilen açıklamaya bakılarak A, B, D ve E seçeneklerine ulaşılabilir. Ancak, İslamiyet öncesi Arabistan'da kabile yaşantısı etkin olup siyasi birlik bulunmamaktadır.

YANIT C

6. Hz. Muhammed'in Hicret'in ardından bir anayasa niteliğinde olan Medine Sözleşmesi'ni hazırlaması ve Mekkelilerle Hudeybiye Antlaşması'nı imzalaması siyasi yetkisi ve devlet başkanlığı niteliğine kanıt gösterilebilir. Müslümanlara İslam dininin kurallarını tebliğ etmesi peygamberlik görevidir.

YANIT D

7. Abbasilerde merkezi otoritenin zayıflamasıyla vali ve komutanların yetki ve güçleri gün geçtikçe artmış, Abbasi toprakları üzerinde Tavaif-i Müluk denen yeni devletler kurulmuştur. Başkentin Şam'dan Bağdat'a taşınması ve değişik kültürlere ait eserlerin Arapça'ya çevrilmesinin, devletin parçalanması üzerinde bir etkisi bulunmamaktadır.

YANIT C

8. Hudeybiye Antlaşması'na göre, reşit olmadan İslamiyeti seçen Mekkelilerin, Müslümanların çoğunlukta olduğu Medine'ye alınmaması ve Mekke'ye iade edilmesi, İslamiyetin yayılmasını önleme amacına yöneliktir. I. ve III. öncüllerin İslamiyetin yayılmasını engelleme amacı ile bir ilgisi yoktur.

YANIT B

9. Verilen açıklamada Hz. Ömer zamanındaki fetih hareketlerinden söz edilmektedir. Dolayısıyla İslam Devleti'nin sınırlarının genişlediği, Mısır'ın alınmasıyla da İslam dininin Kuzey Afrika'ya taşındığı yargılarına ulaşılabilir. Fakat, ırkçı bir politika izlendiği yargısına ulaşamayıp böyle bir durum söz konusu değildir.

YANIT E

10. Abbasilerin Arap olmayan Müslümanlara mevali (köle) gibi davranılmasına son vermesi, ümmetçilik anlayışını benimseyerek yönetimde Arap olmayan Müslümanlara da yer vermesi, Emeviler döneminde uygulanan Arap milliyetçiliği politikasının terk edildiğine kanıttır.

YANIT D

11. Verilen anlatıma bakılarak, İslam mimarisi ile ilgili olarak, A, B, D ve E seçeneklerine ulaşılabilir. Ancak, Arap Yarımadası dışında etkili olamadığı ile ilgili bir yargıya varılamaz. İslam devletinin sınırları genişledikçe İslam mimarisi Arap Yarımadası dışında da etkili olmaya başlamış, özellikle Emeviler döneminde Avrupa mimarisi ile yarışabilecek düzeye ulaşmış, Avrupa'ya kadar etkisini göstermiştir.

YANIT A

12. İslam mimari yapılarında Türk, İran, Bizans ve Hint etkisinin görülmesi, İslam mimarisinin etkileşim (sentez) sonucu oluştuğunun kanıtıdır.

YANIT C

1. Hz. Muhammed Dönemi'nde yapılan Medine Sözleşmesi'nde Medine'de yaşayan Museviler, Müslüman olmayan Araplar ve Müslümanlar aynı haklara sahip olacak, birbirlerine saldırmayacaktı.

Bu durum Hz. Muhammed'in;

- I. Eşitlik anlayışına önem verme
- II. Toplumsal barışı sağlama
- III. Müslüman Arapların dışındaki grupların hukuki varlığını kabul etme

durumlarından hangilerini uygulamaya çalıştığı- nı gösterir?

- A) I, II ve III   B) II ve III   C) I ve III
D) Yalnız I   E) Yalnız II

2. Abbasiler döneminden itibaren Müslümanlar, Hint ve Çin uygarlıklarından da yararlanmışlardır. Hintlilerden matematikte onlu sistemi alarak, Hint rakamlarını yeniden düzenleyip kullanmışlar ve astronomi cetvel-lerinin hazırlanmasını öğrenmişlerdir.

Yukarıdaki bilgilere bakılarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Pozitif bilimlere önem verildiği
- B) Farklı uygarlıklardan yararlandı
- C) İslam uygarlığının diğer uygarlıklara hoşgörülü yaklaştığı
- D) Uygarlığın ortak kültürel etkileşimi sağladığı
- E) Tarımsal üretimin artırıldığı

3. 1492'de Gırnata'yı teslim alan Hristiyanlar, İspanya'da büyük bir Müslüman katliamı yaptılar. İslam kültürüne ait eserleri tahrip ettiler. Bazı Türk denizcileri tarafından Hristiyan katliamından kurtarılan Müslümanlar Osmanlı topraklarına yerleştirildiler.

Bu durum;

- I. Avrupa'da Hristiyan-Müslüman çatışmasının yaşandığı
- II. Osmanlı Devleti'nde Müslüman nüfusunun arttığı
- III. Hristiyanların Avrupa'daki İslam kültürünü yok etmeye çalıştığı

yargılarından hangilerinin kanıtıdır?

- A) II ve III   B) Yalnız III   C) I, II ve III
D) I ve II   E) Yalnız I

4. Abbasi Devleti'nde Türklerin etkinliğinin giderek artması üzerine Türk kumandanlar diledikleri kişiyi halife yapıp, dilediklerini azletmişlerdir. Abbasi halifesinin dini otoritesi hariç bütün yetkilerini ele geçiren Türkler, hilafet merkezinin uzak eyaletlerinin valiliklerini aralarında paylaşmışlardır.

Bu durum;

- I. Türklerin askeri alandaki gücünün, siyasi alanda da güç kazanmasına yol açtığı
- II. İslam-Arap Devleti'nde siyasi liderliğin Türklere geçtiği
- III. Abbasi Devleti'nde otorite boşluğu yaşandığı

yargılarından hangilerini kanıtlamaktadır?

- A) I ve II   B) I, II ve III   C) Yalnız I
D) II ve III   E) Yalnız III

5. • Hz. Ebubekir Dönemi'nde Suriye'ye başlatılan akınlar, Hz. Ömer Dönemi'nde tamamlanmış ve Suriye ele geçirilmiştir.
• Hz. Ömer Dönemi'nde Sasani Devleti yıkılınca İran ve Irak üzerinden Türkistan'a geçilmesi kolaylaşmıştır.

Bu gelişmelere dayanarak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

- A) İslam Devleti'nin sınırları genişlemiştir.
- B) Sasani Devleti'nin yıkılması, Türkistan'a yönelik Müslüman akınlarını hızlandırmıştır.
- C) Suriye'nin fethi aşamalar halinde sağlanmıştır.
- D) Dört Halife Dönemi'nde Müslümanların sayısı azalmıştır.
- E) Arap Yarımadası'nın dışında da fetih hareketleri görülmüştür.

6. Emevi Halifesi Muaviye, kendisinden sonra oğlu Yezit'i veliaht olarak göstermiş; o zamana kadar uygulanan seçim sistemini terk etmiştir.

Bu bilgiye dayanarak;

- I. Eyalet sayısı artmıştır.
- II. Birlik ve beraberlik sağlanmıştır.
- III. Siyasi uygulamalar farklılaşmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabılır?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) I ve II   E) II ve III

7. İslamiyetin yayılış döneminde Müslümanlar, fethedilen topraklardaki kültürlerden de yararlanıp, buna kendi katkılarını da ekleyerek bir İslam kültür ve uygarlığı ortaya koymuşlardır.

Bu bilgiye dayanarak;

- I. Müslümanlar, bilim ve düşünce alanındaki gelişmeleri takip etmiştir.
- II. Toplumlararası iletişim, bilgi birikimine ortam hazırlamıştır.
- III. İslam kültürü, geniş coğrafyadaki farklı ulusların katkısıyla oluşmuştur.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) I ve III   E) I, II ve III

8. Abbasiler,

- Türklerin idari ve askeri yeteneklerinden faydalanmışlardır.
- Saltanat sistemini uygulamaya devam etmişlerdir.
- Yunan ve Hellenistik Döneme ait eserleri inceleyerek bilimsel çalışmalar yapmışlardır.

Bu bilgilere göre Abbasiler Dönemi ile ilgili olarak;

- I. Devlet başkanının belirlenmesinde demokratik kurallar benimsenmiştir.
- II. Ülke idaresinde Arap olmayan gruplar da kullanılmıştır.
- III. Kültürel gelişime önem verilmiştir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) I ve II   E) II ve III

9. İslam dini Müslümanların bir inanç sistemi olmasının yanı sıra, onların yaşamlarını düzenleyen hukuk sistemini de beraberinde getirmiştir.

Aşağıdaki gelişmelerden hangisinin, bu durumun oluşmasında etkili olduğu söylenebilir?

- A) İslam devletlerinin güçlü bir merkezi otoriteye dayanması
- B) İslamiyetin kutsal kitabının özgün biçimini koruması
- C) İslam hukukunun kaynağının Kur'an-ı Kerim ve Hz. Muhammed'in söz ve davranışları olması
- D) İslam kültürü üzerinde Müslüman olan diğer toplumların da etkilerinin olması
- E) İslamiyetin putperest inancını tamamen ortadan kaldırmış olması

10. Hz. Muhammed döneminde;

- Hudeybiye Antlaşması'nın ardından, Mekke kervanlarının İslam topraklarından geçmeye başlaması, Müslümanların ticari hayatlarının canlanmasını sağladı.
- Hayber'in fethinin ardından, Medine-Şam ticaret yolları güvence altına alınmış oldu.

Bu iki duruma bakılarak;

- I. Arap Yarımadası ekonomisinde ticaretin önemli bir yer tuttuğu
- II. Mekkelerin İslamiyet'i kabul ettiği
- III. Arap-İslam Devleti'nin gelirlerinin arttığı

yargılarından hangilerine varılamaz?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) I ve II   E) II ve III

11. Emeviler Dönemi'nde,

- Halifelik babadan oğula geçen bir saltanat haline dönüştürülmüştür.
- Bizans ve Sasaniler de örnek alınarak teşkilatlı Arap devleti durumuna gelinmiştir.
- İspanya'dan Mısır'a oradan da Türkistan'a kadar uzanan geniş bir coğrafyaya hakim olunmuştur.

Bu bilgilere göre;

- I. Halifeliğin belirleniş esaslarının değiştiği
- II. İslamiyetin üç kıtaya yayıldığı
- III. Devletin kurumsal yapısının zayıfladığı

durumlarından hangilerinin geçerli olduğu söylenemez?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) II ve III
D) I ve III   E) Yalnız III

12. İslam devletlerinde Müslüman olmayan halkın inançlarına karışılmamış; ekonomik etkinliklerin içinde yer almalarına izin verilmiştir. Onlardan gelir vergisi olarak haraç, güvenlik ve huzurlarının sağlanması için de cizye vergisi alınmıştır.

Bu bilgilere göre;

- I. İnanç farklılıkları, mali alandaki uygulamaları etkilemiştir.
- II. Kişi haklarına kanunlarla sınırlama getirilmiştir.
- III. Sosyo - ekonomik hayat belirli bir sisteme oturulmuştur.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) I ve III   E) I, II ve III

1. İslam mimarisinde Suriye'de Roma ve Bizans, Mısır'da Eski Mısır, Irak'ta Sasani sanatının etkisi görülmektedir.

Bu duruma;

- I. Fethedilen yerlerin coğrafi ve kültürel özelliklerinden etkilenilmesi
- II. Din ile devlet işlerinin birlikte yürütülmesi
- III. Sınırların genişlemesi sonucu değişik kültürlerle ilişkiye girilmesi

gelişmelerinden hangilerinin ortam hazırladığı söylenebilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) I ve III
D) II ve III   E) I, II ve III

2. İslamiyet'ten önce Araplar "Haram Ayları" diye adlandırılan dönemlerde aralarındaki anlaşmazlık ve çatışmalara son vererek Kâbe'yi ziyaret eder, panayırılara katılır, eğlence ve çeşitli yarışmalar düzenlerdi.

Buna göre, Arapların Haram Aylarında Mekke'de bir araya gelmelerinin;

- I. Arap kültürünün ve bilincinin gelişmesi
- II. Arabistan Yarımadası'nda siyasal birliğin sağlanması
- III. İslamiyet'te farklı mezheplerin ortaya çıkması

gelişmelerinden hangilerine ortam hazırladıkları sürülebilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) I ve III
D) II ve III   E) I, II ve III

3. I. İslam sanatında ve biliminde değişik özelliklerin ve gelişmelerin yaşanması
II. Ülkenin eyaletlere ayrılması
III. Devletin gelir kaynaklarının artması
Yukarıdakilerden hangileri Arap - İslam devletlerinin doğuda ve batıda geniş sınırlara ulaşmasının sonuçları arasında gösterilebilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) I ve III
D) II ve III   E) I, II ve III

4. – Hz. Ömer Dönemi'nde okuma ve yazma çalışmalarına hız verilmiş, çocukların eğitimi için eyaletlere katipler (yazıcı) gönderilmiştir.
– Hz. Osman Dönemi'nde Kur'an-ı Kerim çoğaltılarak İslamiyeti yeni benimseyen yerlere gönderilmiştir.

Bu bilgiler İslam - Arap Devleti'nde;

- I. Ekonomik gelişmeler
- II. Kültürel faaliyetler
- III. Ülke içi uygulamalarda birlik

durumlarından hangilerine önem verildiğinin göstergesidir?

- A) Yalnız I   B) II ve III   C) I ve II
D) I ve III   E) Yalnız II

5. Hz. Muhammed Dönemi'nde Yahudilerin elinde bulunan Hayber Kalesi'nin fethi ile Şam ticaret yolunun güvenliği sağlandı. Ayrıca Hayber'in fethinden sonra savaşabilecek durumdaki Müslüman olmayan erkeklerden güvenliklerinin sağlanması karşılığında cizye vergisi alınmaya başlandı.

Bu bilgilere göre İslam Devleti ile ilgili olarak;

- I. Sınırlar genişlemiştir.
- II. Gelir kaynakları artmıştır.
- III. Şam ticaret yolu üzerinde denetim sağlanmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) I ve II
D) I, II ve III   E) II ve III

6. **Emeviler Dönemi'nde;**

- Halife Muaviye, hayatta iken oğlu Yezid'i halife ilan etmiştir.
- Halife Abdülmelik, ilk Arap parasını bastırarak Arapça'yı resmi dil ilan etmiştir.

Bu iki duruma bakılarak Emeviler ile ilgili olarak;

- I. Halifeliği saltanat şekline dönüştürdükleri
- II. Arap milliyetçiliği politikası izledikleri
- III. Cihat politikasına son verdikleri

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) I ve II
D) II ve III   E) I, II ve III